

Καλαρρυτιώτικα Νέα

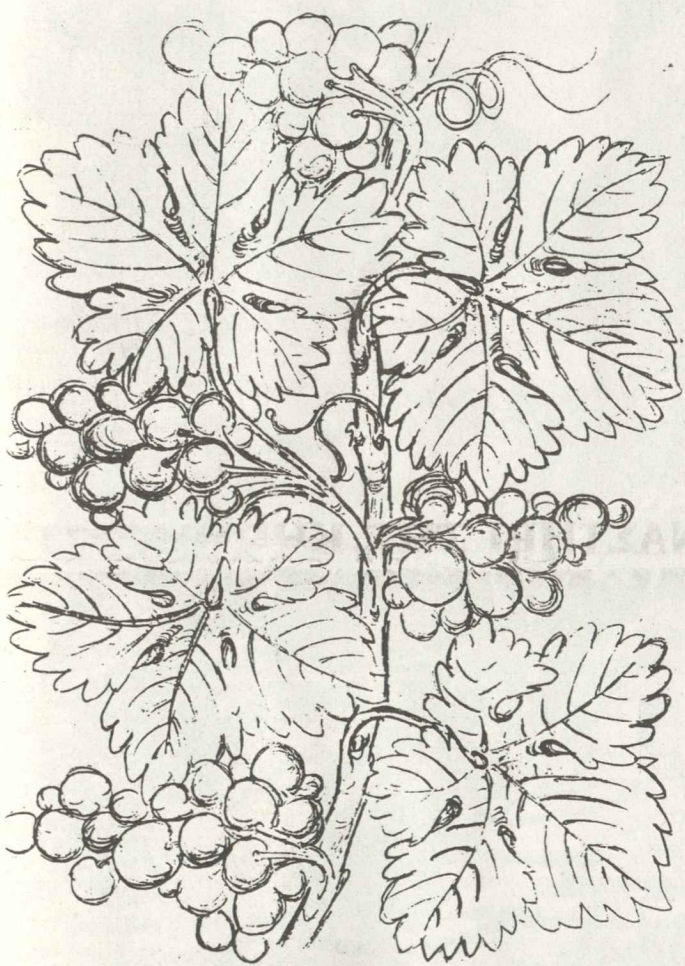

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑΣ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΩΤΙΚΟΥ ΣΥΝΑΓΕΣΜΟΥ ΚΑΛΑΡΡΥΤΩΝ "Η ΠΙΝΔΟΣ" ΙΩΑΝΝΙΝΑ

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ - ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 1994 - ΑΡΙΘ. ΦΥΛΛΟΥ 54 - ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΕΩΣ 1985 Δ/ΣΗ: ΛΑΜΠΡΟΠΙΔΑΔΗ 3 ΤΚ 453 33 ΙΩΑΝΝΙΝΑ

ΕΚ ΤΟΥ ΠΛΗΣΙΟΝ

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Ο όρος οικονομία είναι αρχαίος ελληνικός και σημαίνει τη διοίκηση του σπιτιού, τη διαχείριση εσόδων και εξόδων ενός σπιτιού. Λέγοντας σήμερα οικονομία εννοούμε το σύνολο των δραστηριοτήτων μιας ανθρώπινης κοινότητας που αφορούν την παραγωγή, κατανομή και κατανάλωση των αγαθών.

Το Κεφαλοχώρι της Πίνδου Καλαρρύτες έζησε και πρόκοψε ιστορικά και πολιτιστικά στους αιώνες στηριζόμενο σε μια οικονομία ορεινή με καθαρή αστική παράδοση και συνείδηση. Αυτή ήταν η σωστή κατεύθυνση μιας υπεύθυνης πορείας ενός αξιοπρεπούς και αναπτυσσόμενου τρόπου ζωής με διεθνή πολιτιστική ακτινοβολία.

Η εκπαίδευση του ανθρώπινου στελεχειακού και εργατικού δυναμικού ήταν εθιμικού και εμπειρικού χαρακτήρα στο χώρο εργασίας. Αφεντικά, εργαζόμενοι και εκπαιδευτές οι πεπειραμένοι της δουλειάς. Πανταχού παρών ο ζήλος για βίος και προκοπή.

Οι κύριες περιοχές αποδοτικής ενασχόλησης ήταν: 1) Χρυσοκοΐα, 2) Εμπόριο και 3) προβατοτροφία. Φυσικά υπήρχαν και άλλες περιοχές γόνιμων δραστηριοτήτων, ζωτικοί τομείς προκοπής.

Η χρυσοκοΐα διέθετε ρηξικέλευθους, καινοτόμους αρχιμάστορους με διεθνή προβολή. Το παράδειγμα της οικογένειας Βούλγαρη της Ρώμης μιλάει για του λόγου το αληθές και πλήθος άλλα...

Το εμπόριο είχε δύο πεδία δράσης. α) Το χωριό, με ντόπιες πρώτες ύλες και προϊόντα κατασκευασμένα στην περιοχή του και αποδέκτες την Ελλάδα και την Ευρώπη π.χ. Κάπνες για τους ναυτικούς κ.ά. β) Το εμπόριο των Καλαρρυτών στην ξενιτιά, όπου γης.

Η προβατοτροφία διέθετε εκλεκτές ποικιλίες ζώων και υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης. Θα μπορούσε να γίνει με υπεύθυνη στήριξη της πολιτείας υποδειγματική με ευρωπαϊκή ακτινοβολία, πράγμα που ταιριάζει στην ιδιοσυγκρασία του Καλαρρυτιώτη.

Σήμερα, την ώρα που γράφονται αυτές οι γραμμές, σίγουρα υπάρχουν προϋποθέσεις σοβαρές οικονομικής ανάπτυξης του χωριού. Δυστυχώς δεν έχει τεθεί το πρόβλημα υπεύθυνα ακόμη και είναι παράλογο να ζητούμε μια κάποια θετική λύση. Εντονο αιωρείται το ερώτημα: Ποιός θα μας βοηθήσει;

Συν. στη σελ. 10

Εμείς κι ο τόπος μας

Παραθέτω αυτούσιο ένα φυσικό διάλογο δύο τσελιγκάδων του Δήμου και του Θανάση.

Δ. «Χαντακώθηκε ο κόσμος, χάθηκαν πολλά, θα μας πάρει το ποτάμι.

Θ. Ποιά πολλά Δήμο; Θες να πεις: «έφεραν τα πάνω κάτω»;

Δ. Και βάλε. Τίποτα δεν έμεινε ορθό. Ο αντρίκιος λόγος, που ήταν συμβόλαιο, έγινε: «είπα - ξείπα». Η τίμια δουλειά που ήταν ψωμί, προκοπή, χαρά, ιδρώτας, έγινε ψευτιά και απάτη. Ασε το καθαρό μέτωπο, το φιλότιμο και βάλε. Λογάριασε και βρες τα. Δεν τα χωράει ο νους. Που να αρχίσεις και που να τελειώσεις. Κλάψα.

Θ. Αμ το άλλο, η ειλικρίνεια; Να λες τη συλλογή, τη σκέψη σου ντρίτα, ίσια, ντόμπρα και σταράτα, αντρίκια, λεβέντικα.

Δ. Με μια κουβέντα την αλήθεια. Ξέρεις τι μου 'ρχεται στη γνώμη Θανάση;

Θ. Μίλα λεύτερα. Ο Γιάννος που μας ακούει είναι δικός μας, αλλά κι όποιος ακούει, η αλήθεια λέγεται χωρίς φόβο για τον πάσα έναν.

Δ. Να, συλλογιέμαι τι μας έλεγε ο συγχωρεμένος ο δάσκαλός μας στο Δημοτικό, ο Θεοδό-

σης, Θεός χωρέστον, γερό μυαλό, άνθρωπος του Θεού. Με τη βοήθεια του Θεού και τα λεγόμενά του, μωρέ Θανάση, ξεκινήσαμε απ' το μηδέν και κάναμε φασίλιες και βίος με ψηλά το πρόσωπο. Δόξα το Θεώ!

Θ. Χρήσιμοι άντρες, Δήμο να 'ναι καλά εκεί που βρίσκονται στον άλλο κόσμο.

Δ. Που λες, μας μίλας συχνά για αρετές, δηλαδή για προτερήματα, χαρίσματα ηθικούς φραγμούς, ηθικό φέρεσμο, ανθρώπινη συμπεριφορά. Και μας έλεγε ο μακαρίτης. Ανάμεσα στις αρετές περίοπτη θέση κατέχει η ειλικρίνεια. Ομορφη λέξη η περίοπτη. Από τότε τη θυμάμαι και πέρασαν κάμποσα χρόνια.

Θ. Μεγάλη υπόθεση η ειλικρίνεια. Με συμπαθάς, δεν απόσわσες το λόγο σου, συνέχισε.

Δ. Ο ειλικρινής άνθρωπος είναι αυτός που έχει κότσια, το λέει η περδικούλα του και λέει αντρίκια την αλήθεια: Το βιτούλι,

βιτούλι, και το τραϊ τραϊ. Ίσια πράγματα. Ετσι μας τα 'λεγε ο δάσκαλος να τ' αγιάσει το στόμα, εκεί που βρίσκεται.

Θ. Ομορφοι άνθρωποι χόσιμοι στην κοινωνία. Διαμάντια πραγματικά Δήμο.

Δ. Ο ειλικρινής φαίνεται στο «πάρε δώσε» στις συναλλαγές, στις δοσοληψίες με τους συναθρώπους. Αυτού φαίνεται. Συχαίνεται το ψέμα και το αποφεύγει «σαν ο διάλογος το λιβάνι» που λέει ο λόγος. Να μη μακραίνω την κουβέντα. Ξέρεις μας έλεγε, πως το έλεγε, θυμήθηκα: Το Λακωνίζειν, δηλαδή να μιλάς λίγα και νόστιμα, δηλαδή εύστοχα. Συμφωνείς;

Θ. Συμφωνώ, μην κόβεις την κουβέντα, γιατί σαλαγάει το μυαλό μας.

Δ. Μ' αυτή την ειλικρίνεια στο βίο ο πάσα ένας κερδίζει πολλά. Και ξέρεις τί; την εμπιστοσύνη των ανθρώπων. Ακόμη μη ξαστοχάς Θανάση, ότι η ειλικρίνεια

θεμελιώνει δυνατές, γερές φιλικές ανάμεσα στους ανθρώπους. Το έχω παρατηρημένο στο βίο, έχω παραδείγματα.

Θ. Καλά και μυαλωμένα, Δήμο, σας δασκάλευε ο μακαρίτης ο Θεοδόσης. Γι' αυτό βγήκαν απ' τα χέρια του καλά παιδιά, προκομμένα, πατριώτες και νοικοκυραίοι. Αλλά απόσωσε την κουβέντα.

Δ. Η αλήθεια, μας έλεγε ο δάσκαλός μας, είναι πικρή σαν το φάρμακο, αλλά κάνει γιατριά, σώζει, χτίζει. Το ψέμα γκρεμίζει, καταστρέφει.

Θ. Σοφός Δάσκαλος, Δήμο, γερό μυαλό.

Δ. Η αξία του βρίσκεται στο ταίριασμα της διδασχής του με τη συμπεριφορά του. Εδώ είναι το κομμάτι. Ο κόσμος είχε να λείει, άγιος άνθρωπος.

Θ. Τέτοια μαθήματα γίνονται σήμερα στα σχολεία;

Δ. Τέτοια παραδείγματα υπάρχουν σήμερα θέλεις να πεις.

Θ. Ποιός ξέρει!

Για τη μεταφορά

ΙΩΑΝΝΗΣ Γ. ΘΕΟΧΑΡΗΣ

Σε μια ώρα που κανείς δεν ξέρει σε μια στιγμή που μόνο ο Θεός ορίζει, μέσα στο ναό της Ιστορίας σημαίνει ξαφνικά η βαθειά καμπάνα της Μοίρας πάνω στα ριζικά των λαών. Τότε τα άτομα που αποτελούν την εθνική ολότητα, πετούν θεληματικά ένα μεγάλο μέρος από τα πιο ακριβά προνόμιά τους, αυτά ίσα- ίσα που κατοικούνουν τη μονάδα μέσα στο κοινωνικό σύνολο. Όλοι τότες, υποταγμένοι σε μίαν ακατανίκητη κεντρομόλο δύναμη, αποζητούν τον πυρήνα της ομογένειας, πυκνώνονται γύρω εκεί, για να δώσουν όσο γίνεται πιο υπεύθυνα το μεγάλο «παρών» της φυλής, μπροστά στο κάλεσμα της Μοίρας. Μια φυλή, ένα έθνος, ένας λαός, είναι προικισμένα με βιολογικά νειάτα τόσο περισσότερα, όσο πιο γρήγορα και πιο αποτελεσματικά θα μπορέσουν να κάνουν τη σωτήρια προσαρμογή απότο ατομο στην ομαδική ολότητα.

Σαν γίνει αυτό, τότες πια η φυλή, οπλισμένη με όλα τα ψυχικά και ζωικά της γνωρίσματα, πέρνει την ιστορική της φυσιογνωμία και από μια σκόνη ατόμων που ήταν πριν γίνεται ξαφνικά μια πελώρια ενιαία μορφή, εμπυωμένη από μια μοναδική θέληση. Αναπνέει μέσα της ένας ολάκερος λαός, μ' ένα στήθος πελώριο, και το ρυθμό στις πράξεις και στους λογισμούς τους, τον δίνει μια θεόρατη καρδιά με το σφυροκόπημα του ρυθμού της.

Μόνο στους λαούς πούναι γερασμένοι βιολογικά, βλέπουμε τα άτομα και τις μικρές ομάδες, να τραβάνε παραζαλισμένα, το καθένα το δρόμο του, μπροστά στην κρίσιμη ώρα, το καθένα το δρόμο του, μπροστά στην κρίσιμη ώρα, όταν επίσημα θα βαρέσει η βαρεία καμπάνα της Μοίρας.

Αυτή η ομοθυμία των δέκα εκατομμυρίων Ελλήνων, με την οποία αντίκρισαν το φοβερό γεγονός του πολέμου, είναι θαρά το πιο σπουδαίο φαινόμενο μέσα στην ιστορία του έθνους μας ολόκληρη. Η Ελλάδα σύσσωμη, σύμφωνη, στάθηκε μπροστά στ' ανοικτό βιβλίο της μοίρας και υπαγορεύει το νέο κεφάλαιο της ιστορίας της.

Δεν έγινε αυτό με εξαναγκασμούς ούτε με φοβέρες. Τα δέκα εκατομμύρια των Ελλήνων πρόσφεραν τους πληγωμένους εγωισμούς των, τις φιλοδοξίες και τα μίστα και τα πάθη τους τα πολιτικά, και τους προσωπικούς φθόνους και τις ματαιοδοξίες τους, πρόσφεραν τις κοσμοθεωρίες τους και τις διαφωνίες τους και τις αυταρκειές τους, πρόσφεραν τις ελευθερίες τους στο βωμό της Ελλάδας, με τον ίδιο τρόπο που τα ζευγάρια πρόσφεραν τις χρυσές βέρες τους και οι πτωχές υπέρτιρες τις οικονομίες τους. Ετσι οι πεντακάστες χιλιάδες των στρατευμένων νέων πρόσφεραν τα νιάτα και τη ζωή τους. Όλοι με δεύτερη τη θέληση, όλοι από το περίσπωμα της καρδιάς.

Αυτό το θάμα δεν είναι η πρώτη φορά που γίνεται μέσα στην ιστο-

ΣΤΡΑΤΗΣ ΜΥΡΙΒΗΛΗΣ

Η ΩΡΑ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

ρία της φυλής. Δεν θα 'ναι και η στερνή. Γιατί η Ελλάδα, μέσα στο προνομιούχο κύτταρό της, είναι ένας αιώνια νέος και ολοζώντανος οργανισμός. Είναι η ίδια η έννοια της νιότης, ενσαρκωμένη με μια ράτσα εύστροφη, ευφάνταστη, γεμάτη πείσμα και γοητευτική τρέλα.

Απ' την άλλη μεριά των συνόρων μας χτυπά ένας λαός 45 εκα-

τό το υλικό βάρος των ατομικών συμφερόντων προς την αναμένη φυλή.

Σήμερα στεκούμαστε στην υπηλότητα κορφή της ιστορίας μας. Εκεί που ο αέρας είναι αμβροσία. Μπορούμε σήμερα να δεχτούμε τον Αισχύλο κοντά μας, δίχως να μας ταπεινώσει ο μεγάλος κα ιερός ίσκιος του.

Και είναι μια υπεράνθρωπη χαρά

Ο Ελληνοϊταλικός πόλεμος (αέρα - αέρα κατάληψης νημάτων και αιχμαλωσία ιταλικού πυροβολείου (Λαϊκή εικονογραφία).)

τομμυρίων. Το νικούμε γιατί είμαστε μια φυλή αρσενική και λεύτερη, κ' είναι μια φυλή από 45 εκατομμύρια σκλάβους.

Είναι ένας αγώνας άνιστος αυτός και οι λαοί του κόσμου, οκτρεί και φίλοι και αδιάφοροι, τον παράκολουθούν με κατάπληξη. Ποιό θα 'ναι το τέλος του;

Ελάχιστα ενδιαφέρεται αυτό το τέλος. Ολάκερη η δικαιοσύνη μας στέκεται στην αρχή. Το πως όλοι μαζί κάναμε τον πόλεμο, αυτό είναι η νίκη της φυλής. Όλα τ' άλλα είναι μηχανολογία. Και δεν είναι μόνο μια πράξη τιμής ετούτη η ομόθυμη ενέργεια. Είναι ακόμα μια πράξη υγείας και μια πράξη φαντασιότητας. Μόνο ένας οργανισμός πλημυρισμένος από τη χαρά και τη δόξα της ζωής έχει τη δύναμη να ορμά προς τη θυσία με τόσο κέφι. Να μόνο ένας λαός με ισχυρή φαντασία, μπορεί να εξαρθεί πάνω

για κάθε πνευματικό άνθρωπο, να μπορέσει να σταθεί με ασφάλεια και με επίγνωση σε τούτη την επικίνδυνη θέση, όπου το κόμμα είναι σφραγισμένο από τα βήματα των θεών και των πρώων. Να σταθεί με τη συνειδηση φωτισμένη από το μεγάλο ήλιο της φυλής, φωτισμένη ως τα βαθιά, έτσι όπως φωτίζεται ο καθάριος βυθός της θάλασσας, όταν τον χτυπάει κάθετα ο ήλιος και ξεχωρίζει μέσα να γαλανίζουν λογιές-λογιές πετράδια και νερολούλουδα. Ορθός πάνω στη βίγλα της επίσημης ώρας, γεμάτος από ολόκερο το παρελθόν της φυλής, γεμάτος από ολόκερο το μέλλον της φυλής, γεμάτος από όλο το νόημα της Ελληνικής Γης, που γεννημα και φύτρο της είναι ο καθέννας μας, έργο του ήλιου της και του κάματος και της θάλασσάς της. Να σταθεί ο καθέννας μας δικαιωμένος και ήσυχος μπρος σ' οτιδήποτε

να πρόκειται να συμβεί. Φτάνει αυτό να 'ναι μέσα στο Νόμο της Ιστορίας της φυλής, που αυτός προστάζει και μεις πράττουμε. Να σταθεί ευχισμένος και ν' αναπνέει με όλο του το στήθος τον αέρα των ελληνικών αιώνων, που 'ναι μεθυστικός σαν κρασί, γιατί είναι γεμάτος από σπέρματα ζωής, από τραγούδια και μύθους και φαντασίες.

Ο καθέννας μας να σταθεί έτσι με την ψυχή γυμνή μπροστά στο Θεό, ώσπου να αιστανθή την ασήμαντη μονάδα της ύπαρξής του απόλυτα ενσωματωμένη μέσα στην αιώνια μορφή της φυλής, αιώνιος κι αυτός μαζί της.

Θράσος Καστανάκης

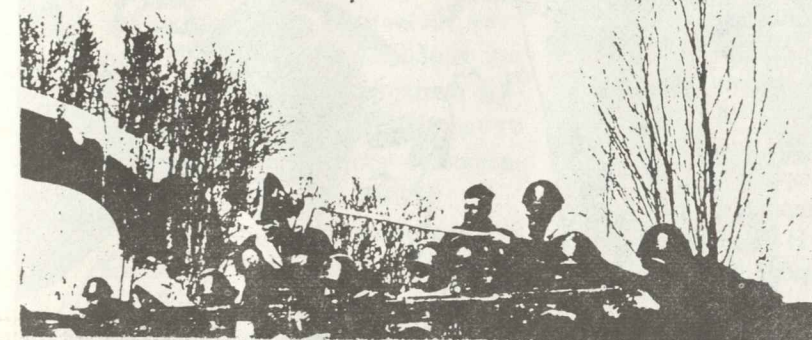
Ο ΠΡΩΤΟΣ ΜΗΝΑΣ

Ενας μήνας κλείνει από την 3η πρωινή ώρα της 28ης Οκτωβρίου. Κι ο στρατός, οι πολίτες, οι γυναίκες, τα κορίτσια, τα παιδιά προχωρούν, κ' η κάθε μέρα γίνεται φωτιά, και φως και γούρι κεραυνωτικό μέσα στον πόλεμο τούτο της Οικουμένης και της Αιωνιότητας.

Είμαστε το γούρι της οικουμένης και της αιωνίας αυτής μάχης, από την 3η εκείνη πρωινή ώρα. Τη χρυσή ώρα της Πανελληνίας Μοίρας, που μονομιάς γίνθηκε πανανθρώπινη ώρα χρυσή.

Τα σύνορά μας πάντα γίνονταν ένα με τα σύνορα του κόσμου. Οι ιδέες μας, με τις ιδέες του κόσμου. Οι νίκες μας, νίκες του κόσμου. Οι επαναστάσεις μας, επαναστάσεις του κόσμου. Οι θεοί μας, θεοί του κόσμου.

Μόνο που το είχαμε αποληρημένη μέσα στον βαρύ μήλο. Και να που ξανάρθε τώρα η παλιά μας αστραπή. Η ίδια απόκριση της γης μας, του Ελληνα Αντρα: «Τι θέλεις οχτρέ; Τα όπλα μας; Τις

γυναίκες μας; Τα κορίτσια, τους γερόντους, τις πέτρες, το γιολό, τη γλύκα, τις πίκρες, το τραγούδι μας, τα βράχια μας, τον ιδρώτα μας; Δεν τα δίνουμε. Ποτέ μας δεν τα δώσαμε. Ελα να τα πάρεις! Εχτρέ, πετεινοκέφαλε, έλα να τα πάρεις!»

Ξυπνάμε εμείς.

Για μας είναι πάντα η 3η πρωινή.

Δεν κουρασθήκαμε.

Δεν κοιμηθήκαμε.

Αγρυπνάμε πάντα μέσα στον Καιρό που περνάει.

Είμαστε οι βίγλες του.

Γιατί βαθειά μας, στην παντοτεινή βιοπάλη μας, έχουμε εμείς τη χρυσή μας ώρα. Την ξέρουμε και μας ξέρει από τα γεννησοφάσκια μας.

Την καρτερούμε κι έρχεται η 3η πρωινή μας ώρα, μέσα στην αγρύπνια της Φυλής μας.

Και τότες...

Μέσα σ' αυτόν το μήνα, εχτρέ πετεινοκέφαλε, έμαθες τί γίνεται τότες!

Αηλάσε, ο οίστρος της ενότητας, όπως το θέλει ο Στρατός. Μα εσύ δεν μπόρεσες να το φανταστείς... Και για τούτο νικέσαι τώρα, κυνηγιέσαι σηκώνεις τα χέρια, κράζεις βοήθεια. Οι αλπινοστές σου, οι κένταυροι σου, τ' άρματα μάχης σου, οι Βερσαλλιέροι σου, οι Καραμπινιέροι σου, οι Ασκαρήδες σου, οι Αεροεξπρέςδες και οι Αλα Λιτόρηδες, γίνονται πύχτρα του πανικού και φεύγουν.

Γιατί εμείς είμαστε Ενας.

Ενας Αντρας.

Ο στρατός, ο τόπος μας, οι γυναίκες μας, τα κορίτσια, οι γέροι, τ' αγόρια, οι πέτρες, τα βουνά μας, είν' ένας Αντρας για να σε φάει. Και να σε χωνέψει, όπως χωνέψε τόσους και τόσους άλλους καλλικαντζαρούς π' ανοίξαν τα πλοκάμια τους, πιο τρομεροί από σένα, κατά τα μέρη μας.

Μίλησες ποτέ σου, εχτρέ, με τους λιγομίλητους ανθρώπους του λαού μας; Ρώτησες ποτέ σου να σου πει τη γνώμη του ο ταπεινός, ο αγράμματός μας που πάει στο μάκρος ενός δρόμου της πατρίδας μας, το ψωμιτόπι, με την ιερή ντομάτα, με την ιερή ελιά του Βαλκά- νιου μόχθου του; Εχτρέ που από βάτραχος πήγες να γίνεις βόδι και κατάντησες ιοχνη αγελάδα του Χαϊλέ Σελασιέ, κουβέντισαες με τους ανώνυμους ευγενείς και τους ανώνυμους ασφούς μας που ξυπόλητοι, μέσα στο φθινόπωρο και τις χειμωνιές της Αττικής, δίνουν πάντα μαθήματα περηφάνειας;

Ενας απ' αυτούς μου είπε προχτές:

- Τους Εγγλέζους... δε θα τους αφήσουμε μονάχους. Στα δίσ- χτα χρόνια, κι αυτοί μας βοηθήσανε. Ηρθε τώρα η σειρά μας. Πρέ- πει να πούμε παρών. Μη σε μέλει, Αγγλία εδώ είμαστε.

Ναι, είμαστε το γούρι του κόσμου.

Από τα πανάρχαια χρόνια είμαστε η πρώτη νίκη καταπάνω στη δολοφονία νύχτα. Τα βουνά μας, τα χωμάτά μας, δώσανε νόημα στον ήλιο. Ο λαός μας στη Νίκη. Κ' οι αρχηγοί μας σε τούτη την απόκριση που δέρνει και τσακίζει τον εχτρώ: «Ελα να τα πάρεις!».

Ετσι το ίδιο από τα πανάρχαια χρόνια.

ΘΡΑΣΟΣ ΚΑΣΤΑΝΑΚΗΣ

Χρονογράφημα

Ο ΧΑΡΟΥΜΕΝΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ

Π. ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΥ

Μέτωπο Ηπείρου. - Με την υπόκρουση των κανονιών επιχειρώ να γράψω την πρώτη πολεμική ανταπόκριση. Το χρονογράφημα με πολεμική εξάρτηση κι αυτό. Θα ήπαν έξω απ' τον προορισμό του αν έμενε ξένο προς την ατμόσφαιρα της εποχής. Την ατμόσφαιρα δε του πολέμου δεν τη δίνει η πόλη. Εδώ πάνω θα τη νιώσετε. Εδώ όπου κακουχίες και κίνδυνοι είναι πηγή χαράς και ψυχαγωγίας του μαχόμενου στρατεύματος. Χαρούμε- νος πόλεμος έπρεπε να ονομασθεί η εξόρμηση αυτή του έθνους για την απόδοση του εισβολέα. Πόλεμος χωρίς κατήφεια, εκστρατεία χωρίς μεμψιμορία.

Μέσα στην ατμόσφαιρα αυτή παίρνω το ψυχικό λουτρό μου, ζω τη ζωή των στρατιωτών μας, και τώρα που έχουν ελευθερία την ώρα τους και κάθονται όπου βρουν, σε ρίζες δέντρων, στα κάματα, σε κοτρώνες, σε κιβώτια πολεμοφοβίων, για να γράψουν την επιστολή προς το σπίτι, σημειώνω κ' εγώ βιαστικά όσες γραμμές προ- φθάσω. Γιατί ξέρετε που αρχί- ζετε, αλλά δεν ξέρετε αν δε θα μετακινηθείτε ώσπου να τελειώσετε το χειρόγραφο σας. Γραμμένο στο γόνατο. Επιστολή φαντάρου που δεν προσέχει τη φρόση, δεν ανα- ζπει την κατάλληλη λέξη, δεν ενδιαφέρεται για την αρχιτε- κτονική, αγνοεί τη φιλολογία και δεν έχει παρά μια επιθυ- μία: να μεταδώσει τους παλ- μούς της ψυχής του στον παραλήπτη της.

Θυμούμαι τη μέρα του ξεκινήματος. Κάποιο μεσημε- ράκι. Ανοιξιάτικος ήλιος θώπευε τη χειμερινή Αθήνα. Λίγα μαντιλάκια στο σταθμό,

συγκρατημένες συγκινήσεις, η ανησυχία του αγνώστου, και ύστερα πέντε συνάδελφοι βρεθήκαμε στο βαγόνι που μετέφερε τον καθένα στον προο- ρισμό του.

Φθάσαμε στη ζώνη των επιχειρήσεων τη μέρα μιας μεγάλης νίκης. Της μεγαλύτερης που είχαμε ως τότε. Ήταν η παραμονή των Εισοδίων, Η Παναγία τιμάει την ασέβεια της Τήνης. Κάνουν το σταυρό τους και την ευχαριστούν οι φαντάροι μας. Αλλά είναι και απάντηση στις απειλές που είχε εκστομίσει ο δικτάτορας της Ρώμης πριν από δύο μέρες. Θα μας ετοίκαζε τα νεφρά. Τον ετοίκαζαμε ολόκληρο. Πανωλεθρία. Πρωτοφανής διαρροή στρατεύματος. Μου το λένε χωρίς επιφυλάξεις οι αρμοδιότεροι στρατιωτικοί παράγοντες. Κακό και ντροπή. Δεν πρόκειται πια περί υποκα- ρήσεως. Ο πανικός σ' όλη του την έκταση. Επαίσχυτη φυγή. Διοικητές μονάδων εγκαταλείπουν αυτοκίνητα πολυτελείας και το βάζουν στα πόδια για να κρυφτούν στα βουνά. Οι στρατιώτες υψώνουν τα χέρια, ζηποκραυ- γάζουν τη «φιέλλα Γκρέτσια» και, πειναλέοι, παραδίδουν για μια κουρα- μάνα τα φτερά που φέρουν τα πηλίκια των Κενταύρων - μεγάλη αδυναμία των φαντάρων μας, που φιλοδοξούν να επιστρέψουν κομίζοντας μερικά δείγματα από το μάθημα του πετεινού.

Και τα λάφυρα... Τι όγκος λαφύρων! Οδηγοί αυτοκινήτων, μοτοσυκλε- τιστές, ποδηλατιστές, συνεργεία ολόκληρα στέλνονται για την περισυλλογή και την καταμέτρηση της λείας! Ο δρόμος γέμισε από τα μεταφερόμενα τροχοφόρα. Ο στρατός και οι χωρικοί τα υποδέχονται μ' ενθουσιασμό.

Να σκεφθείτε δε ότι η συμφορά αυτή έπληξε τους στρατιώτες της Φερ- ράρα, που θεωρείται το πιο επίλεκτο σώμα των ιταλικών στρατού, λίγες μέρες ύστερα από την ημερήσια διαταγή του στρατηγού - διοικητή Τζανίνι. Σας την αντιγράφω για να εκπαιστείτε την αξία της:

«Ημερήσια Διαταγή προς τα στρατεύματα. Στρατιώτες της Φερράρα. Σας έδειξα τα όρη της Ηπείρου. Σε ένδεκα ημέρες αγώνος εναντίον εχθρού πολυμυχανών και επιμόνου, ευνοούμενου υπό άμυντικής οργανώσεως και καλυπτόμενου από τις κακοκαιρίες, οι οποίοι τσαντάνουν σας εραστίγω- σαν, απηνήσατε υπερπάνως εις την πρόσκληση του πολέμου. Τους καθορισθέντας αντικειμενικούς σκοπούς τους επετύκατε και τους καθηγά- σατε διά του αίματός σας. Εις τας δάφνας της «Φερράρα» εβλάστησε ένα νέον φύλλον. Και τούτο οφείλεται σε σας.

Στρατηγός - Διοικητής Ν. ΤΖΑΝΙΝΙ»

Δικαιώναντες τους ενθουσιασμούς του διοικητή τους οι γενναίοι της Φερράρα έκρυψαν στις τσέπες την ημερήσια διαταγή του και, τώρα που αιχμαλωτίζονται, παραδίδουν μαζί με τα όπλα και τα εφόδια του στρατι- γού, που φαιδρώνουν τους στρατιώτες μας.

Π. ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΣ

ΠΟΙΗΣΗ

ΑΕΡΑ

ΣΤΕΦΑΝΟΥ ΜΠΟΛΕΤΣΗ

«Αέρα... αέρα». Κι' αστροπέλεκα,
και λάμπεις και βροντές... «Αέρα».
Λαμποκοπά η λόγχη μας,
φρόμος και φοβέρα.

Καρφώνει τον εχθρό στα χιόνια.
Γρεμίζει άρματα,
τβανιάζει όλμους και κανόνια.

«Αέρα... Αέρα»
σε βουνά, κάμπους και δάση. Αέρα.
Κουρέλια πέφτει των Κενταύρων ή παντιέρα.
Γέρνουν Κλεισούρες,
Τεπελένια ανοίγουν...
Φλόγες, καπνοί κι αέρας τους τυλίγουν.
Αέρα... Αέρα.
Μούγκροι και ουρλιαχτά
Αέρα...

Κι η Μεγαλόκαρη η γλυκειά Μπτέρα,
πέρμαχος μας οδηγούσε
κι έσκυβε, 'κει, σε μια λαβωματιά -
σ' όποιον πονούσε.
«Αέρα... Αέρα... Αέρα...»
Σάλπισι' αγγέλων, τούτη η ιαχή
Αέρα.
Έκορπιν και φεύγουν της βίας τ' ασκέρια·
κι αφήνουν λείψανα, σκόρπια στα χρόνια:
σημαίες, άρματα, κανόνια.
Κι' οι λάμπεις και η δόξα μας
έφταναν ως τ' αστέρια
«Αέρα... Αέρα... Αέρα».

ΜΕΣ ΣΤΟ ΧΑΡΑΚΩΜΑ

Μεσ' στο χαράκωμα...
κι έξω το δειλί σκεδόν ειδυλιακό
Γαλήνη·
σημάνει η άνοιξη, με πέλματα απάλα,
η μέρα σβήνει.
Θε μου, είναι ωραία η ζωή!

Κάποιο πουλί, περνάει και πάει.
Κι άδραφα ξάφνιασμα γλυκό,
καμπάνα μακρινού μοναστηριού
εσπερινό χτυπάει.
Κι έρχονται οι αναμνήσεις από κάποια πόλη,
μακρινή,
ειρήνης και γαλήνης πόλη.

«Όλα εκεί ήταν ήρεμα, όλα γαλάα.
«Όλα τα τύλιγε μια ανάλαφρη γάζα εαρινή
«Στην γαλήνη εκείνη γη, των άμετρων κήπων,
Μάδες πλῆθη.

Φτάνει.
Δεν έχεις, τώρα, παρά μόνο απ' ατσάλι
μια καρδιά που δε λυγίζει.
Αψήδες κάπου, σ' άλλα μέρη, κάποιαν άλλη
μικρή καρδιά.
Τώρα, της λόγκης σου η αιχμή δεσ κοκκινίζει.

ΣΚΕΨΟΥ ΑΔΕΡΦΕ ΜΟΥ

Εἰς τὴν βάθην τῆς θαλάσσης
ἐκεῖ ἡ χεὶρ σου Δέσποτα

Οχι γι' αυτούς που έπεσαν σε μια πλαινά,
σε πεδιάδα, σε μια ξένη πολιτεία
κι έχουν, τώρα, έναν ξύλινο σταυρό,
στα δάση, μέσα των σταυρών
στ' απέραντα πολεμικά νεκροταφεία.

Οχι γι' αυτούς.

Για κάποιους άλλους,
που ξεκίνησαν μια μέρα,
για 'να ταξιδί χωρίς τέρμα,
πέρα
στα βάθη μακρινών ωκεανών.
Για 'να ταξιδί που δεν έχει
μπε αυγή και μπε γέρμα.

Σκέψου, αδελφέ μου;
Πάνε και πάνε
σ' απέραντα υγρά βασίλεια,
σ' ατέρμονα ταξίδια,
ταξίδια χωρίς χρόνο, χωρίς μίλια...

Οι σκελετοί τους θα ληκνίζονται απαλά,

Συν. στη σελ. 5

Στον τόπο μας με
Τα παιδιά

Κι έλεγε και το ξανάλεγε η θεία
Ανάστω, έτσι λέμε την Αναστασία
στο χωριό: Μικρά παιδιά, μικρά
βάσανα. Μεγάλα παιδιά, μεγάλα
βάσανα» κι ένιωθε μια ανακούφιση.
Δεν αργούσε να τα ακούσει απ' την
αδερφή της την Αγγέλω που δεν
κάρριζε εύκολα κάστανά.

- Αυτή είναι η πίσω μεριά απ' το
κέντημα με τους κόμπους και τα ράμ-
ματα. Ας δουν και την ορθή του
κάδρου που δείχνει ζωντανά λου-
λούδια. Πρέπει να το καταλάβουν σε
τούτον τον κόσμο ο παράδεισος
είναι τα παιδιά. Δεν πιστεύουν τα
μάτια τους, τα αυτιά τους, ούτε την
καρδιά τους!

- Είναι αλήθεια, αδερφή μου, για
κοίτα στο χωράφι, στο πλάτωμα που
παίζουν ξέγνοιστα, σωστά ζαρκαδία,
όλο γέλια, φωνές και χαρές. Η θωριά
τους σου κάνει τόπι την καρδιά και
την βάζει στον τόπο της.

- Όταν λείπουν τα παιδιά στο
σχολείο, στο παιχνίδι, στη μάνα μου
φαίνεται άδειο το σπίτι. Ψάχνω
βουρλισμένη να βρώ κάτι, συχνά
είναι ευλογία Θεού. Όσοι έχουν
ξέρουν. Εδώ δεν χωράνε δεύτερες
κουβέντες.

- Και κάτι άλλο. Τα πολλά παιδιά
είναι πλήρης η ευτυχία. Θα πεις είναι
και τα έξοδα. Όλα έχουν το τυχερό
τους. Εκεί που βγαίνουν τόσα πιάτα φαγητό απ'
το τσουκάλι θα βγουν και δυό τρία παραπάνω.
Είναι χρήσιμο να πούμε, αυτό που συχνά ξεχνά-

με: Η απέραντη καθημερινή ζωντανή χαρά των
παιδιών μας στο σπίτι μας ξεκουράζει, είναι
βίωμα, είναι ζωή, είναι ανάσα.

Το παράθυρο

Το σπίτι μου έχει πολλά και μεγάλα παρά-
θυρα που μας φέρνουν πολύ ήλιο, δροσερό
αέρα και επαφή με τον κόσμο και τη χαρά.
Τι ομορφιά οι περαστικοί που ανηφορίζουν
τα γκαλντερίσματα, τα πουλιά στα δέντρα, τα
μανουσάκια στους όχτους, οι γείτονες, τα
καλά του Θεού.

Το παράθυρο, που για μένα ξεχωρίζει και
έχει τη συμπάθειά μου είναι αυτό που βρί-
σκεται κοντά στο τζάκι της σπιτομάνας.
Είναι ολόιδιο με τα άλλα, δεν ανοίγει ευρύ-
τερους ορίζοντες στον εξωτερικό χώρο,
αλλά στο χώρο της ψυχής μας. Διαθέτει
έναν ιδιαίτερο ίσκιό, μια περίσσια συναισθη-
ματική παρουσία.

Κοντά στο φως του και τη δροσιά τουπα-
ραθυριού αυτού καθόταν με τις ώρες η
μακαρίτισσα η μάνα μου με το εργοχείριό
της και ζωντανέμε με τα χρυσά της χέρια
αγγέλους, αισθήρα πλάσματα με τέχνη και
μεράκι. Τα εργοχέριά της ανακαίνιζαν και
παρουσίαζαν έντονα τη μεγάλη παρουσία
της στο σπίτι, στη ζωή με ομορφιά και
τέχνη, με αλήθεια και νόημα.

Κοντά σ' αυτό το παράθυρο συχνά συγι-
νούμαι από τις αναμνήσεις των παιδικών
μου χρόνων. Ερχονται στ' αυτιά μου ελλη-
νικά ακούσματα, μητρικές ορμήνιες και νου-
θεσίες καθώς με ξεπροβόδιζε η μάνα μου
για το σχολείο: Την προσευχή σου στο εικο-
νοστάσι. Έχεις όλα τα βιβλία, τα τετράδια,
την πλάκα στην τσάντα; Μη χασομεράς,
περνά η ώρα. Χτύπησε η καμπάνα για το
σχολείο. Στο καλό, η Παναγιά κοντά σου». Τότε
δεν άντεχε άλλο, άφηνε στην άκρη τα πάντα
και με έβγαζε ως την αυλόπορτα. Μοναδικές
εμπειρίες Ελληνικής ζωής!

Σάββατο του Σεπτεμβρίου

Αρκετοί μόνιμοι κάτοικοι, οι προβατοπό-
ροι που τον χειμώνα κατεβαίνουν στα χειμαδιά
της Θεσσαλίας, αστοί Καλαρρυτιώτες και
φίλοι του χωριού μας χαίρονται ένα γλυκό
ζεστό ανθρώπινο βράδυ στις ψησταριές και τα
μαγαζιά της πλατείας. Συνειδητοποιούν αυτό
που λέει ο πολυβασανισμένος λαός μας: «Ο
κόσμος μορφαίνει τον τόπο».

Μεξές μοσχοβολισμένος, ελληνικό κρασί,
κουβέντα για τα πάντα, γέλια εντιχίας, ευφο-
ρίας και κατανόησης. Ο υποβλητικός θόρυβος
του χαρούμενου κόσμου, θυμίζει κοπάδι της
πλαγιάς και κρατάει ώρες και ώρες. Βλέπεις
κουρασμένο απ' τη βιοπάλη κόσμο να ευτυχεί
καλόκαρδα, ανθρώπινα.

Κι όλα αυτά σε στείρες από ανθρωπιά επο-
χές, σε πέτρινα χρόνια, όπου οι απλές χαρές
που στην ουσία είναι μεγάλες, οι βρυσσομένες
του ονειρώ, κοντεύουν να γίνουν χίμαιρες
ουτοπίας!

Οι ώρες περνούν ευχάριστα στο κατάμεστο
από κόσμο μεσοχώρι. Ο καμνός των συμπα-
τριωτών μας έχει συλλάβει την ομορφιά ενός
τόσο απλού βραδινού. Έχουμε φμώσει πολλές
ζωτικές ανάγκες μας και κοντεύουμε να ξεχά-
σουμε το βίωμα και την ομορφιά τους.

Είναι ο κόσμος των βοσκών των ξωμάχων,
των χρυσοχάνων, των εμπόρων, των τεχνιτών,
των προσκυνητών της πατρίδας.

Όλος ο κόσμος, αυτό το χαρούμενο μελάνι
είναι σε ομικρογραφία η Ελλάδα, είναι το σώμα
μας, το σώμα μας, το μυαλό μας, τα σπύτια
μας, οι καμμοί μας, οι αγάπες μας, οι τάφροι
των προγόνων μας, το μοναδικό και όμορφο
χωριό μας, κοντολογίς η ανάσα μας.

τους ανθρώπους μας
28η Οκτωβρίου 1940

Την 28η Οκτωβρίου του 1940 η
ιμπεριαλιστική Ιταλία μας κήρυξε
τον πόλεμο. Ο δικτάτορας Μπενίτο
Μουσολίνι ζήτησε ιταμά από την
Ελλάδα να παραδοθεί. Ο περήφα-
νος Ελληνικός λαός με το στόμα
του τότε πρωθυπουργού του απα-
ντησε με μια φωνή: ΟΧΙ.

Ο πόλεμος του 1940 ήταν άνι-
τος. Οι Ιταλοί διέθεταν μια πολυά-
ριθμη σύγχρονη πολεμική μηχανή
υπό εκατομμύρια λόγχες. Οι γεν-
ναίοι Ελληνες που πολεμούσαν για
λευτεριά, τιμή και αξιοπρέπεια διέ-
θεταν στρατό χωρίς σύγχρονο
οπλισμό. Πλεονεκτούσαν σε σωτε-
ρική αρχοντιά, στην: ΨΥΧΗ.

Η νίκη των φαντάρων του '40
δόξασε τον τόπο μας και εμψύχωσε
την Ευρώπη που λιπόψυχη και
λιπόθυμη κοιτόταν σκλάβο. Τότε
δώσαμε καιρό στην Αγγλία να ανα-
συνταχθεί στη Μέση Ανατολή και
να ελέγχει τις πετρελαιοπηγές της.
Ακόμη οι Ελληνες καθυστέρησαν
αρκετά τους Γερμανούς, ώστε να
μην προφτάσουν το χειμώνα για
να μπουν στη Μόσχα!

Κοντολογίς η νίκη των συμμά-
χων στο Β' Παγκόσμιο πόλεμο σε
μεγάλο μέρος οφείλεται στις θυσίες των
γενναίων Ελλήνων του 1940.

Αυτά τα πρόσφατα ιστορικά γεγονότα και
πολλά άλλα οι λαοί της Ευρώπης και πέρα
απ' αυτή τα ξέχασαν!

Αυτό μαρτυρούν οι πράξεις τους. Αιδώς
«κύριοι». Εμείς οι Ελληνες πρόμαχοι της
ελευθερίας και των ανθρωπίνων δικαιωμά-
των δεν ξεχνούμε. Ζήτω το έπος του 1940-
1941.

Περήφανα βουνά

Η υγιής περηφάνεια είναι μέσα μας και
γύρω μας. Ετσι έχουμε ανάμεσά μας περή-
φανους ανθρώπους και περήφανα βουνά,
ξακουστό τόπο.

Τα βουνά της Πίνδου μας είναι περήφανα,
ένδοξα, ονομαστά σε μας και τους φίλους
ξένους. Ψηλές κορυφές, στενά μονοπάτια,
απότομες χαράδρες, γκριζοί βράχοι γεμάτοι
μνήμες και νοσταλγίες αγωνιστικής, δύσκο-
λης και όμορφης ζωής των ξωμάχων.

Κάθε κρυόβρυση, κάθε κοντοραχούλα,
κάθε κέδρος, κάθε τσουγκάνι με μια ξεχα-
σμένη μαύρη κάππα τσοπάνη και τη βουτσέ-
λα με το νερό μας ξυπνούν χαρές και πίκρες
της ζωής των καλόκαρδων τσοπάνων.

Η ταπεινή ντρόγκα της σχισμής του γκρι-
ζόβραχου συχνά διαβάζει τη συλλογή μας
και κουνά συνεσταλμένη τη θαλερή φυλλω-
σιά της. Μας καλωσορίζει, μας καλημερίζει
μας ανοίγει την καρδιά της με χαμόγελα.

Η ορεινή φύση έχει αθύμητους θησαυ-
ρούς από ομορφιές. Τις χαρές τους τις ζουν
και τις γεύονται νυχτοήμερα οι ξωμάχοι.
Εμείς οι αστικοί είμαστε άμαθοι, άγευτοι
αδιάβαστοι στα μυστικά των περήφανων
βουνών. Πασχίζουμε να προσεγγίσουμε τη
μαγεία των βουνών μας με επιπόλαιες
εκδρομές. Είναι κι αυτές κάτι. Το βίωμα της
ορεινής αρχοντίας παραμένει το κλειδί να
γευτούμε τις χαρές της και να πλησιάσουμε
τον εαυτό μας.

Κοντά στο βράχο με τα κυκλάμινα, τις
αγριοφράουλες και τα λογής λογής αγριο-
λούλουδα, με τις φανταστικές χρωματικές
απαχρώσεις και τις μοναδικές μοσχοβολίες
χαιρόμαστε άλλη πτυχή της όμορφης
ομορφιάς. Χαιρόμαστε την απέραντη γήινη
ομορφιά την αρχοντική μοναξιά της.

Ο ΚΑΛΑΡΡΥΤΙΩΤΗΣ

ΠΟΙΗΣΗ

Συν. στη σελ. 4

σε χώρες μαργαριταριών,
σε πολιτείες κοραλλένιες - μυθικές,
πλάϊ σε φλοισβίσματα κι άριες μελωδικές,
και σ' ωκεάνιες μουσικές.

Σκέψου, αδελφέ μου:
Πλοίαρκοι πόσοι εκεί, στα βάθη
στέκουν, μόνοι στο τιμόνι.
Πιστοί στα καταπονημένα τους καράβια.
Και πρόσω, πάντα πρόσω... να φωνάζουν μόνοι
με ρότα ενός άστρου την ανταγεία.

Ναύτες και πλοίαρκοι,
σ' απύθμενα βασίλεια,
πάνε και πάνε
σ' ατέλειωτα ταξίδια,
ταξίδια δίχως χρόνο, δίχως μίλια.

ΜΙΜΗΣ ΜΕΛΕΤΟΠΟΥΛΟΣ

Ο ήρωας κυβερνήτης του πλωτού νοσοκομείου
«Αττική» που το βύθισαν οι Γερμανοί, το 1941.

Άττα λευκά στο πέλαγο, το Αιγαίο,
θα καλπάζουν ανέμφοδα κάποτε.

Τες νύκτες τες αφέγγαρες,
όταν θα σπάσουν,
λόφοι τα κύματα σ' ερμηκικές ακτές
κι όταν Μαγιάριλιν γαλήνιες αϊρές
αλαφρότερες
θα τρέχουν στες γλυκές εκτάσεις,
της ήρεμης θαλάσσης,
θα λεν' οι θρόνοι:
Ορθός, του χρέους φρουρός,
δαφνόφυλλα
και φύκια
στα μαλλιά του.
- Ηρώας μέσα σε όλες τις Ελλάδες.
Θα σ' ανταμώσουν
τες νύκτες τες ασέληνες,
όταν λησσομανούν και σπουν βουνά τα κύματα,
τες μέρες τες ηλιόχαρες,
σε τρικυμίες και σε υπνημίες,
Φρουρό του χρέους πιστό, οι πράοι ψαράδες.

ΜΑΡΤΗΣ 1941

Ο Μάρτης ήρθε γελαστός, ο Μάρτης.
Ωραίος είν' ο θάνατος, ωραίος.
Όποιος πεθαίνει τώρα περνάει στο φως.
Απ' το 'να φως στ' άλλο περνά,
χρυσή κλωστή τα βλέφαρά του τα σφαλνά
μια πλιακτίδα.

Με τους ανασασμούς των λουλουδιών,
τις ανοιξιάτικες πνοές,
πανάλαφρ' η ψυχή του πάει στο Θεό.

Νέος,
την Άνοιξη,
για την Πατρίδα!

Ωραίος είν' ο θάνατος.
Κι ωραίος όποιος θα πεσει τώρα,
του χρέους κρατώντας την ασπίδα
περνάει στο φως.
Απ' το 'να φως στο άλλο περνά.
Χρυσή κλωστή τα βλέφαρά του τα σφαλνά
μια πλιακτίδα.
Ο Μάρτης ήρθε γελαστός.

ΠΑΤΡΙΔΑ

Νοιώθω την παρουσία της παντού.
Βρίσκω τους πόδους μου στα πράα τοπία

Ψυχές του πόνου,
μόνο στον πόνο
νοιώθει η καρδιά πως ζει.

Μύρια χαμόγελα τ' άνθη, γύρω
κι όνειρα μύρια εδώ.

Ανοιξη θα 'πρεπε να παίζουν παιδιά.
Σαν ανθοκάλυκας
ν' ανοίγει στο φως κάθε καρδιά.

Νοιώθω την παρουσία της παντού,
βρίσκω τους πόδους μου στα πράα τοπία

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΜΠΟΛΕΤΣΗΣ
Από τν: «ΦΑΨΩΔΙΑ» 1940-1946

ΝΥΧΤΑ ήταν που μας το 'φεραν, με χίλιες προφυλάξεις πέρα απ' του Γκούρα τα λιβάδια. Τριέτικο το ξέκοψαν απ' την αγέλη του και το λητάρισαν. Ωστόσο τα διπλά χαβιά που του 'χαν περασμένα δε θα το συγκρατούσαν αν δεν είχε συντροφιά του ένα πιο μεγάλο, ημερωμένο αδέρφι του.

Φαίνεται πως το κάθε τι θα το λογάριζε εχθρικό, μέσα στη νύχτα όπου σάλευε ο αγέρας τα κλαδιά και του ανέμιζε τη χαιτή και γι' αυτό σ'όλο το δρόμο θα του τάραζαν το μάτι και τα νεύρα, τρόμοι αόρατοι. Αυτό έδειχνε ο πολύς ιδρώς που στα χυτά καπούλια του απογυάλιζε.

Στης μάντρας της ποριά τρώμαξαν οι βαλμάδες, όσο να το καταφέρουν να μπει με το καλό. Μια αθώα κωλοφωτιά που σπίθισε μπροστά στα μάτια του, κι ύστερα το φανάρι που φέραν απ' το σπίτι, το αγρίεψαν. Το κάμανε να σηκωθεί στα πεινά του ολόθρο.

Και μ' όλο που το σιγούρεψαν, μ' όλο που βγήκε ακόμα το φεγγάρι, και τα πάντα ηρέμησαν, αυτό δεν έλεγε να φρονιμέψει.

Ωρες χτυπούσε με μια αγέρωχη ευγένεια το ποδάρι του στη γη κι ώρες αγρίευε και φρούμαζε έτσι που σ' έκανε να τρέμεις. Είχε όμως τόσην ομορφιά μέσα στο πείσμα του, που σου γεννούσε την παράτολμη διάθεση να το αγκαλιάσεις και να το φιλήσεις.

Για πρώτη μου φορά ένιωσα το θα πει ομορφιά και πλαστικότητα. Α, κείνη του σβέρκου του η φιδίσια η λυγεράδα!

Κι ήταν ακόμα πολύ νέο. Σαν χλιμित्रούσε θαρρούσε πως εφώναζε τη μάνα του παραποινάρικα, λες κι ήθελε της μάνας του τη γνώση για να του κυβερνάει τη δύναμή του την αλόγι-στη.

Η άλλη μέρα το βρήκε δεμένο κοντά στο μαντρότοιχο, ανήσυχο και μελαγχολικό. Τίποτα δεν το ευχαριστούσε. Χλιμित्रαγε κλαψιάρικα και στύλωνε τ' αυτιά του μπρος και πίσω. Με τ' ανοιχτά ρουθούνια του ρουφούσε τον αέρα υποψιασμένο κι η ανάσα του καθώς λυγμός του κόμπιαζε το λάρυγγα.

Μα προς το μεσημέρι έσκυψε το κεφάλι. Μια θλίψη βάραινε τα ωρσία του τα μέλη, ενώ το ημερωμένο αδέρφι του κει πλάι μασούσε χυδαία την ταγή του.

Κάποια στιγμή μια απόκοπη ιδέα μ' έκανε να το ζυγώσω και να του δώσω μια χεριά από δροσερές κορφές σταριού. Δεν εταράχθηκε. Πήρε δύο φύλλα, σαν από ευγένεια, αλαφρά τινάζοντας απάνω κάτω το κεφάλι του, - δύο φυλλαράκια μόνο. Ετσι πρωτογνωρίστηκα με το άλογό μου.

Ημέρες σιγά - σιγά. Συνήθισε στη νέα του ζωή και μάλιστα

ΔΙΗΓΗΜΑ

ΤΟ ΑΛΟΓΟ ΜΟΥ

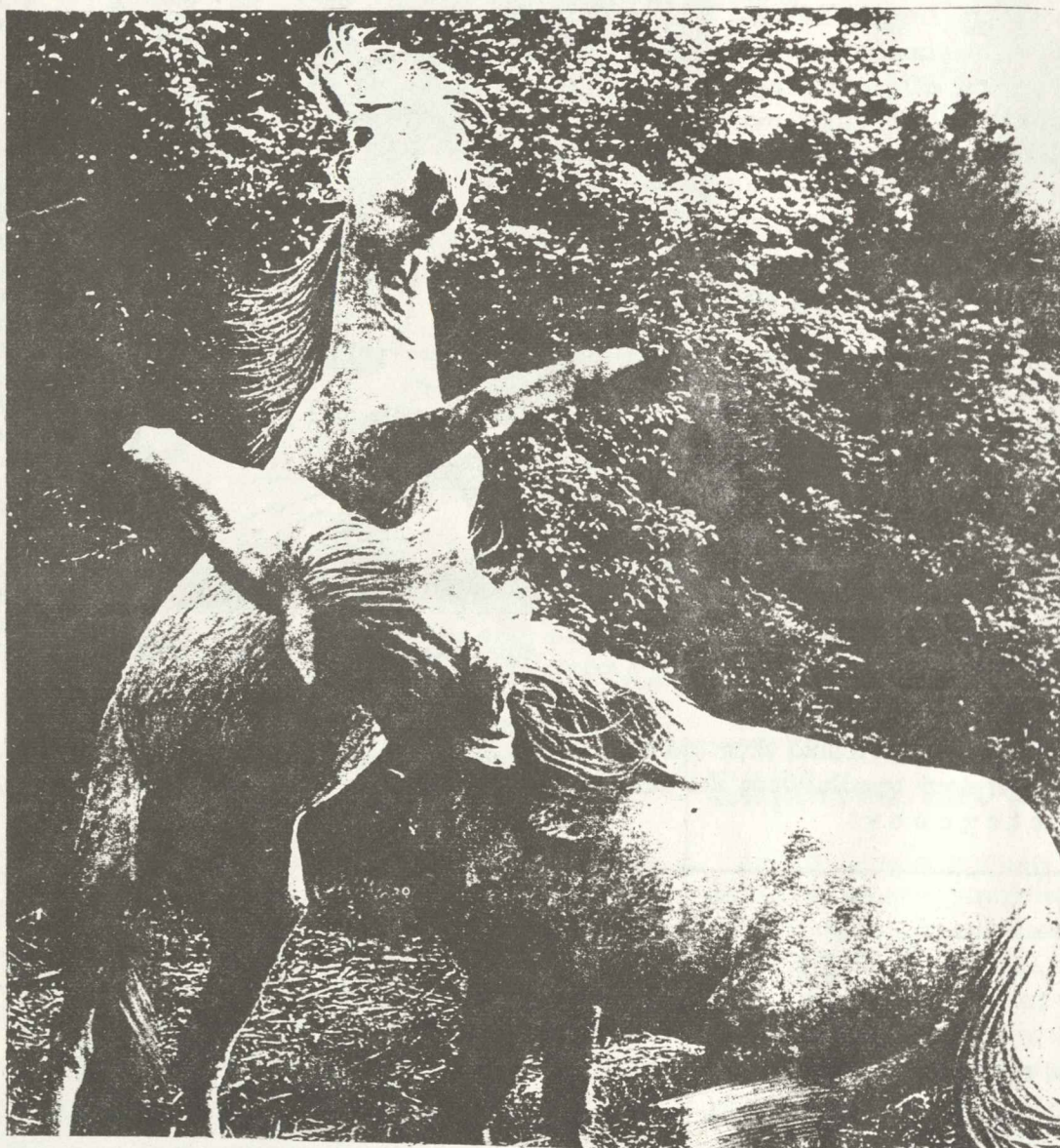
ΓΕΡΑΣΙΜΟΥ ΓΡΗΓΟΡΗ

είχε τόσο μαλακώσει, που φοβήθηκα μην το 'χανε ματιάσει. Γιατί είχε πει μια μέρα κάποιος γείτονας: «Αυτό το άλογο είναι αγγελολάμωτο. Κι είναι κρίμα να χαλάσει στη δουλειά». Κι ο πατέρας μου χολώθηκε πως τάχα αυτός το μάτιασε.

Μα την ημέρα που το πιάσαν να το πεταλώσουν αλλάξαν όλοι γνώμη.

Του 'χανε σφίξει μια σιδερέ-

Α, να το βλέπατε μεσ' στο μαγιάτικο λιβάδι πως σκιρτούσε, πως πηλαλούσε ανάλαφρο κι ανέμιζε τη χαιτή του και την ουρά του. Ετσι βλέποντάς το, μια λαχτάρα με κυριεύε: Να 'τανε μπορετό να το βαβαλικάψω. Τότες δεν θ' άγγιζα τη γη, μα θα 'παιρνα φτερό μαζί του να πετάξω στον αέρα. «Όταν είμαι καβάλα στο άλογό μου, μονάχα ο Θεός είν' από μένα πιο ψηλά».

να μυταριά στο απάνω χείλι και το 'χαν δέσει με χοντρές τριχίες από τη μέση κι απ' τα πόδια, ανάμεσα στις δύο αμυγδαλίες του κήπου μας.

Ω, Θε μου, το μαρτύριο το δικό του, ήτανε και δική μου φοβερή δοκιμασία.

Η τέχνη των ανθρώπων, των βαλμάδων οι άγριες φωνές είχανε βάλει κάτω την αντίθεση τη φύση, την ανόθευτη ομορφιά και τη γονάτιζαν. Όπως ο χτύπος του σφυριού, μια στο καρφί και μια στο πέταλο, το ερέθιζε και το 'κανε σωστό στοιχειό, είχα παγώσει απ' την τρομάρα μου, πως θα κομματιαζόταν απ' την ίδια την ορμή του μέσα στα φοβερά τινάγματά του.

Ωστόσο ύστερα απ' αυτόν τον παιδεμό, κροτάλιζε τα οπλισμένα πόδια του στων δρόμων τα λιθόστρωτα, και χαιρόνταν να βόσκει συνηθισμένο πια με τ' άλλα του τ' αδέρφια.

Εκείνη την ημέρα ο ουρανός ήτανε μπουκωμένος σύγνεφα σταχτιά. Κι αληθινά από τη αυγή ένα κακό προαίσθημα μου πλάκωνε το στήθος.

Του κάκου αναζητούσαμε ως το δειλινό το άλογό μας.

Το βρήκα τέλος πέρα κει στην ερημιά να παραδέρνει καταγής να κατασκάφτει με τα δυό του μπροστινά το νοτισμένο χώμα. Απ' τα νεφρά και πίσω ήταν νεκρό κι ακίνητο. Και κείνο το αργομαχητό του, το χλιμित्रισμά του το κλαψιάρικο του ράγιζε τα φυλλοκάρδια. Ετσι όπως το 'βλεπα μια πίκρα ανείπωτη μου ξέφαινε τα χείλη και τα δάκρυα καναλιζαν απ' τα μάτια

λέει ο Τσερκέζος.

Μα η κακή τύχη δε μ' άφηκε να χαρώ το βαβαλίσμα του. Γιατί πριν το χαρούμε - αλίμονο - το χάσαμε το νέο μας άλογο, για πάντα.

Γιατ' είναι εφήμερα σαν άχνα τα όνειρά μας κι η ομορφιά λιγό-ζωη στον κόσμο 'τούτον,

Μόνο μίαν άνοιξη, ένα καλοκαίρι κι ένα φθινόπωρο ήταν όλη κι όλη η ζωή του μαζί μας. Και το χάσαμε. Το ζήτησε και μας το πήρε ο βοριάς. Και να πως:

Μια μέρα, στα έμπα του χειμώνα, αναζητώντας τον ελεύθερον ορίζοντα - ποιος ξέρει - ψάχνοντας να 'βρει τους παλιούς ελεύθερους συντρόφους του, πλανήθηκε στο αντικρινό βουνό. Κι όπως σκαρφάλωσε για να περάσει κάποιον όχτο, - το τρελό, - γλίστρησε από δυό - τρεις οργιές ψηλά κι έπεσε απάνω σε ένα βράχο με τη ράχη κι έσπασε τα σφόντυλά του.

μου.

Ηρθαν κι οι γυναίκες, μάνα κι αδερφές και το κλάψαν μισοζώ-ντανο - το μοιρολόγησαν τη νύχτα.

Ηρθαν κι οι τσαμπάσηδες κι είπαν να το στήσουν σε κρεβά-τα. Ίσως με τον καιρό και να ξανακολλούσε ο σφόντυλάς του. Μα ένας, ο πιο γερός και πολύξερος είπε: «Μη βασανίζε-τε τον άγγελο. Κόλληση του σφόντυλα δε γίνεται».

Ο πατέρας μου απ' τη λύπη του θέλησε να του φυτέψει μια σφαίρα μες στ' αυτί, να το λυτρώσει από τα βάσανα. Δεν έπαιρνε άλλη γιατριά. Μα δεν τον άφησα.

Τη νύχτα φυσομάνιζε βοριάς κρουσταλλιασμένος, που βογ-γούσε κι έσπαγε τα γυμνά κλα-ριά των δέντρων. Ετσι ο βοριάς τη νύχτα εκείνη πήρε την ψυχή του.

ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ ΓΡΗΓΟΡΗΣ

ΑΚΟΥΣΤΗΚΕ γερό το σύν-θημα για την κατάλυση της θεο-μής βασιλείας των νερούλαδων ή νεροφόρων, όπως λέγεται στα ορεινά μας χωριά. Το σύνθημα αυτό το 'δωσαν τα πρωτοβρόχια. Αχρείαστοι είναι από δω και πέρα οι νερούλαδες. Το έργο του αυλασιού το ανέλαβε τώρα ο μου-ντός ουρανός, για τις λιγοστές οψιμένες των κήπων και των περι-βολιών. Τα τριφύλλια, τα μπα-μπάκια, τα καλαμπόκια σχόλα-σαν. Τα πιο πολλά κηπουρικά και ζαρζαβατικά έστρωσαν, όπως λένε στην τεχνική τους γλώσσα οι χωρικοί μας. Οι κήποι, τα χωρά-φια σιγα-σιγα ερημώνονται. Ολη η χλωρίδα των κάμπων και των βουνών αχίζει να ξεραματώνεται. Να φυλλορροεί. Τα βλέπει ο ουρανός και μελαγχολεί. Βουρ-κώνει το στερέωμα σιγά-σιγά, αδειάζει ύστερα τα τουλούμια του. Η μπόρα της βροχής συνεχί-ζει επίμονη και μονότονη.

Αγναντεύουν από τα παράθυ-ρα και τα μπαλκόνια τους οι χωρικοί, από τη βίγλα της καλύ-βας οι ξωμάχοι κ' οι εξοχίτες τη κλεισούρα και την πίσσα της καταχνιάς και της νεροποντής και μονολογούν:

- Ρούτωσε τώρα με την ψυχή σου! Καιρός δικός σου είναι: Η κουβέντα αποτείνεται προς το χώμα της γης. Αρκετά το πέτρωσε και το ξέρανε η λαύρα κ' η ανυ-δρία του καλοκαιριού. Τώρα μαλακώνει με τ' άφθονο νερό της βροχής. Ετσι θα ετοιμαστεί για την καινούργια καλλιέργεια.

από τα σύγχρονα μεγαθήρια. Υπάρχουν ορεινά χωράφια, που όταν αγναντεύεις από τον πάτο της κορφή τους «σου πέρνει η σκούφια», όπως εκφράζονται χορεύοντας οι χωρικοί μας για τις απότομες κλίσεις της ορεινής γης.

Τέτοια χώματα ούτε το ησίοδο άροτρο τα πατάει. Μονάχα ο απο-μικρός οπλισμός των χωρικών μας, ο κορμιάς κ' η σκεπαρνια, μπορούν ν' ανοίξουν τα σπλάχνα τους, που θα δεχτούν αγρότερα τ' αγρίστρια των σπαρτών, τη γονι-μοποιό πνοή της φυτικής ζωής, από την οποία θα ξεπηδήσει αγρότερα - την Άνοιξη - το μεγά-λο θαύμα της ομορφιάς, ο πασί-χαρος Απριλομάης.

Το ξεροβόρι προτού κουβαλή-σει στην εξοχή τους άγιους χι-ονάδες, κάνει τα τσαλίμια του και τ' αστέρια του:

Τα έσοδα εκτύπωσης και διακίνησης της εφημερίδας, καλύπτονται από τις προαιρετικές εισφορές μελών και φίλων μας.

ΜΟΝΤΑΖ - ΕΚΤΥΠΩΣΗ
Π. ΜΠΟΥΡΗΣ - Π. ΣΤΡΑΤΟΣ Ο.Ε
Στοά Ορφεία Ιωάννινα
Τηλ.: 77433 - 25634

ΦΘΙΝΟΠΩΡΙΝΑ ΠΡΩΤΟΒΡΟΧΙΑ

ΣΕΡΑΦΕΙΜ Κ. ΤΣΙΤΣΑΣ

Ο βροχές του κατέλυσαν το βασίλειο των νερούλαδων έγιναν εγερτήριο σάλπισμα ενός άλλου βασιλείου. Του βασιλείου των γύφτων σιδεράδων. Τα μαυρισμέ-να τσαντήρια, στα οποία έχουν εγκαταστήσει το εργαστήρι τους, ανοίγουν δειλά-δειλά κι ένας γνώριμος ήχος - ένα επίμονο τσάκα-τσάκα - ακούγεται να τσι-

γη. Κασμάδες, τσάπες, αξίνες, σκεπαρνιές, αλέτρια, λοστοί, όλα τα γεωργικά σύνεργα θα περά-σουν από το εργαστήρι του σιδε-ρά, για να ξεκαινουργιώσουν τα κοφτερά λεπίδια τους.

Ορεινός είναι ο τόπος μας. Μ' όλη την τεχνική πρόοδο των τρα-κτέρ και των μηχανών θα μένει πάντοτε αρκετός χώρος απάτητος

από τα σύγχρονα μεγαθήρια. Υπάρχουν ορεινά χωράφια, που όταν αγναντεύεις από τον πάτο της κορφή τους «σου πέρνει η σκούφια», όπως εκφράζονται χορεύοντας οι χωρικοί μας για τις απότομες κλίσεις της ορεινής γης.

Τέτοια χώματα ούτε το ησίοδο άροτρο τα πατάει. Μονάχα ο απο-μικρός οπλισμός των χωρικών μας, ο κορμιάς κ' η σκεπαρνια, μπορούν ν' ανοίξουν τα σπλάχνα τους, που θα δεχτούν αγρότερα τ' αγρίστρια των σπαρτών, τη γονι-μοποιό πνοή της φυτικής ζωής, από την οποία θα ξεπηδήσει αγρότερα - την Άνοιξη - το μεγά-λο θαύμα της ομορφιάς, ο πασί-χαρος Απριλομάης.

Το ξεροβόρι προτού κουβαλή-σει στην εξοχή τους άγιους χι-ονάδες, κάνει τα τσαλίμια του και τ' αστέρια του:

Το μαϊστράλι μέθυσε και φέρνει φούργιες, στη στε-ριά

πιάνει τη λείκα αγκαλιά χιμάει στο καμπαναριό, στο κυπαρίσσι σκουντουφλάει, προγκάει τα γίδια στο γιγρεμό προγκάει και την τσοπάνισα τη φούστα της σηκώνοντας και κυνηγάει σφυρίζοντας, άσπρα κουρέλια σύγνεφα στον καταγάλαζο ουρανό.

(Β. Ρώτας)

Τις πρώτες φθινοπωρινές βρο-χές ακολουθούν οι έσοχες ώρες του χωριού, οι ώρες του απόβρο-χου. Ενας πρωινός τότε περιπα-τος στην εξοχή γεμίζει τη διάθεσή μας από ευτυχία. Η μυρωδιά του νοτισμένου χώματος κατευφραί-νει την ψυχή μας. Οι δροσοστα-λιές έχουν ανάψει χρυσές καντή-λες στους κόμπους και τους μίσχους των χρυσοκίτρινων φύλ-λων.

Το φθινόπωρο χαρίζει στη βλά-στηση των δέντρων και των κλα-ριών, λίγο πριν απ' το φυλλορ-ρόφημα, την ομορφιά δεύτερης άνοξης. Η βλάστηση των φυλοβό-λων - βαλανιδιές, καστανιές, πλατάνια, λεύκες - γίνεται μια παραμυθένια οπτασία. Οι κατα-νόλογγοι και οι δρυμοί πυρπο-λούνται την εποχή αυτή από χρυ-σές φλόγες. Τα πέταλα των φύλ-λων τους μεταμορφώθηκαν σε φλουριά κωνσταντινάτα και σε χρυσά νηπολένια...

Που να βιάζεται η νύχτα του βορρά, να να καμαρώσει αυτό το θαύμα της ομορφιάς; Απάνω στις ψηλές κορφές των αλπικών βόρ-χων. Από κει αγναντεύει - άσπρη παγοή λουρίδα - τη φωτοπλημ-μύρα, που ανάψαν οι φθινοπω-ράτικοι πυρσοί στις υπώρειες και τα οξιά.

Μόλις εκείνη ξεκινήσει τον κατήφορο, σβήνει η παραμυθένια οπτασία της κοιλάδας σε μαγικό όνειρο. Σα γιορταστικό πυροτέ-χνημα βεγγαλικών φωτών, που γίνεται αποχαρματιστήριο μήνυμα της εποχής του καλοκαιριού.

Τα πρωτοβρόχια πλάκωσαν στην πλάση ανατριχίλλας!

ΣΕΡΑΦΕΙΜ Κ. ΤΣΙΤΣΑΣ

Αναδημοσίευση από:
«ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΣΤΙΑ» τευχ.
465-476, 1991.

ΤΟ ΧΩΡΙΟ ΚΗΠΙΝΑ

Το Μοναστήρι ανήκει σ' ένα χωριούδακι του Νομού Ιωαννίνων, το Αρμπορούσι ή Κηπίνα, που μετονομάστηκε πάλι σε Μυστρά. Απέκτησε την ελευθερία του από την Τουρκική δουλεία το 1913 και ανήκει τώρα στην κοινότητα των Καλαρρυτών. Ο οικισμός αποτελείται από τριάντα περίπου σπιτικά, σκορπισμένα κατά μήκος του ποταμού, οι κάτοικοι ασχολούνται κυρίως με την κτηνοτροφία. Ο τόπος είναι πράγματι πνιγμένος στα νερά. Χαρακτηριστικά αναφέρονται ότι δίπλα στο Μοναστήρι τρέχει από μεγάλη τρύπα του βράχου πολύ νερό, πραγματικό ποτάμι, χειμώνα - καλοκαίρι.

2. ΤΟΠΟΓΡΑΦΙΑ

Η Μονή απέχει με τα πόδια 15-20 περίπου λεπτά από το παραπάνω χωριό και προς Βορρά του. Βρίσκεται πάνω από το δρόμο προς Καλαρύτες και στ' αριστερά του. Συγκεκριμένα είναι κτισμένη στη μέση απότομου βράχου, και στο στόμμι μιας σπηλιάς. Σχηματίζεται με τη βοήθεια ενός τοίχου, που είναι κτισμένος μπροστά (Ανατολικά) και δίνει την εντύπωση περιστοιχισμένης. Ομοιάζει προς το Μέγα Σπήλαιο των Καλαβρύτων, αλλά είναι μικροσκοπικό μπροστά στο μέγεθος εκείνου. Λένε οι ντόπιοι: «Τό έχτισαν σ' αυτόν τον βράχο για ασφάλεια από τους Τούρκους. Μας δίδαν οι Τούρκοι από τις πόλεις και τρυπάσαμε εδώ στα κατσάβρακα».

Η ανάβαση στη Μονή γίνεται από Βορρά με ακίνδυνο μονοπάτι, που ανηφορίζει ομαλά. Τώρα μπαίνεις στο Μοναστήρι με τσιμεντένια γεφυρούλα 5 μ. περίπου και πάνω από μεγάλο κάσμο. Αλλοτε υπήρχε εδώ ξύλινη γέφυρα κρεμαστή (κινητή), η λεγόμενη λισιά, την οποία όταν τραβούσαν με εσωτερική μηχανή η Μονή γινόταν απόρρητη.

Η θέα από το Μοναστήρι - αεροφωλιά είναι καταπληκτική. Θεωρώντας τον εαυτό σου «κρεμασμένο» στο βράχο αγναντεύεις το ελατόδοσο του Ματισκουίου, στα Δυτικά το Μοναστήρι της Βύλizas³, στο χείλος φοβερού κρημνού, και μπροστά στα πόδια σου το μεγαλόπρεπο και θαυμάσιο ποτάμι σχηματίζεται από εκείνα των Καλαρρυτών και του Ματισκουίου και κύνεται στον Αραχθό.

3. ΟΝΟΜΑΣΙΑ

Στα κείμενα γράφεται:

1) Κηπίνα¹, 2) Κηπίνα², 3) Κηπίνα³, 4) Κηπίνα⁴, 5) Κηπίνα⁵, 6) Κηπίνα⁶, 7) Κηπίνα⁷.

Οι ντόπιοι εξηγούν¹¹ α) Τό Μοναστήρι ήταν φτωχό, υπήρχε εκεί πείνα (και πείνα, κηπίνα). β) Οι καλλήγεροι καλλιέργησαν κήπους¹², τα λεγόμενα κηπίρια (από αυτά τα κηπίνα).

4. ΑΦΙΕΡΩΣΗ

Η Μονή είναι αφιερωμένη στην Κοίμηση της Θεοτόκου, αλλά την πανηγυρίζουν την Παρασκευή του Πάσχα. Το δεκαπενταήμερο γιορτάζουν πολλές εκκλησίες, ενώ της Ζωοδόχου Πηγής μαζεύεται πολύς κόσμος από τα περίχωρα (Προσπύλη, Καλαρύτες, Παλιόχωρι, Συρράκιο, Χριστό, Πράμανα, Μαστούκι, κ.λπ.).¹³

Ο Π. Αραβαντινός¹⁴ γράφει ότι το μονόδρομο «τμάται επί τη Ζωοδόχου Πηγής». Και ο Παπακόστας ενώ αποδίδει τη Μονή στην Κοί-

ΤΟ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙ ΤΗΣ ΚΗΠΙΝΑΣ¹

ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΚΑΛΟΥΣΙΟΥ

μηση της Θεοτόκου¹⁵, αλλού γράφει¹⁶ ότι ανήκει στην Ζωοδόχου Πηγή. Ίσως να παρασύρθηκαν από την ημέρα της πανηγύρης, όπως συμβαίνει και με αρκετούς περιόχους. Πάντως ο σημερινός εφημέριος της Κηπίνας π. Λάμπρος Αρλές με διαβεβαίωσε κατηγορηματικά ότι βρήκε το Μοναστήρι να τμάται στην κοίμηση της Θεο-

με το οποίο τραβούσαν παλιότερα την ξύλινη λισιά (σκάλα). Κάπου κρεμασμένο και το παλιό σιδερένιο σήμαντρο.

β. Ο Εξωνάρθηκας

Είναι στρωμένος με πλάκες και έχει δύο πόρτες, μία Νότια (είσοδος από τον Εξωνάρθηκα), η άλλη Βόρεια (οδηγεί στη σπηλιά). Στο

τόκου, εικόνα της οποίας υπάρχει σήμερα στο τέμπλο, ενώ λείπει εκείνη της Ζωοδόχου Πηγής.

5. Η «ΑΥΛΗ» ΤΗΣ ΜΟΝΗΣ

Το μονοπάτι που μας οδηγεί στο Μοναστήρι καταλήγει μετά από λίγα μέτρα σε μια πέτρινη μάνδρα, που γράσσει Βόρεια (από το βράχο μέχρι τον γκρεμό) την «αυλή». Εκεί δύο πόρτες: η μία ήταν για τους ανθρώπους, η άλλη για τα ζώα της Μονής. Η «αυλή», χορταριασμένη τώρα, είναι πολύ σμαλή, αρκετά ευρύχωρη, στενόμακρη, μήκους 150 περίπου μέτρων, πλάτους 10-15 μέτρων, αλλού περισσότερο, αλλού λιγότερο.

Μόλις μπαίνουμε στα δεξιά μας όρθιο ακόμα ένα ολοπέτρινο μικρό κτίριο, σκεπασμένο με πλάκες, ισόγειο και ένας όροφος, πολέμιστες τρεις. Προοριζόταν για κατοικία των βοσκών, αλλά και των ζώων, καθώς και την αποθήκευση τροφών για τα ζωντανά.

Λίγο πιο πέρα δείχνεται από τους ντόπιους ο τάφος ενός ηγουμένου.

Εδώ στην τόσο ευρύχωρη «αυλή» σπκάνεται και το ύψωμα της Παναγίας κατά το πανηγύρι της Ζωοδόχου Πηγής.

6. ΤΟ ΚΑΘΟΛΙΚΟ (ΙΕΡΟΣ ΝΑΟΣ ΤΗΣ ΚΟΙΜΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ)

α. Ο Εξωνάρθηκας

Μόλις περνάμε την (τσιμεντένια) γεφυρούλα μπροστά μας η παλιά ξύλινη πόρτα με τα γύφτια καρφιά, μοναδική είσοδος στο Μοναστήρι: η πρόσβαση της Μονής είναι αδύνατη από οπουδήποτε αλλού, ο βράχος είναι κορφή. Η είσοδος προστατεύεται και με τις διπλάνες της πολέμιστες. Από επάνω της πολέμιστες, από επάνω της σάλας της «μναβέλας», το ξύλινο μηχανήμα

πολύ μικράν κλίμακα. Οι φωτοστέφανοι των αγίων της κάτω σειράς είναι ανάγλυφοι και κοσμοῦνται υπό ελικοειδών βλαστάνων²⁰.

δ. Το Άγιο Βήμα

Στο Βόρειο τοίχο ανοίγεται ένα κογχάριο και δίπλα του ντουλάπι. Ένα κογχάριο ακόμα υπάρχει και στον Ανατολικό τοίχο, εκτός από εκείνο της Προσκομιδής (στην οποία γράφονται και διάφορα ονόματα). Στο Νότιο τοίχο ανοίγεται μία σχισμή. Η πέτρινη πλάκα της Αγίας Τράπεζας στηρίζεται σε πολύπλευρη τσιμεντένια κολόνα.

Η κάτω ζώνη του τέμπλου είναι ξύλινη (από σανίδες), όλο το άλλο ξυλόγλυπτο. Τη δεύτερη σειρά αποτελούν οι μεγάλες εικόνες.

Τέλος, στην κορυφή υπάρχει ο Εσταυρωμένος με τα λυτρά (λείπει η Παναγία). Ο Σταυρός πατάει στα ανοιγμένα στόματα δύο αντιθετων δρακόντων.

Το Βημόθυρο είναι ξυλόγλυπτο και αποτελείται από έξι καθ' ύψος ζώνες. Η πρώτη είναι κενή. Η δεύτερη έχει κλάδους καρποφόρους και φυλλοφόρους. Στην τρίτη σειρά ζωγραφίζονται Γρηγόριος ο Θεολόγος, Ιωάννης ο Χρυσόστομος, Ο Μέγας Βασίλειος και Νικόλαος ο Μύρων. Την τέταρτη ζώνη συνιστούν κεντήματα με φύλλα. Στην πέμπτη ζωγραφίζεται ο Ευαγγελισμός της Θεοτόκου. Ακολουθεί η έκτη σειρά με διάφορα κεντήματα. Τέλος, στην έβδομη και τελευταία καθ' ύψος ζώνη ζωγραφίζονται από την Παλιά Διαθήκη, ο σόφος Σολομών και ο προφήτης Δαυίδ, εικονίζονται δε και δυο δράκοντες με περιπλεκόμενους κλάδους από φύλλα.

Οι μεγάλες εικόνες του τέμπλου και από Βορρά προς Νότο είναι οι εξής:

1) Βόρεια είσοδος (χωρίς πόρτα).

2) Η Κοίμηση της Θεοτόκου.

3) Δέσπηση του δούλου του θεού Κωνσταντίνου κε γιόργι καλαφίτη αφλ²¹ απριλίου η χερ Ιωάννου ιερέως του σγιαδεσινού εν

2) Η εικόνα είναι «μετρίως τέχνης», του ΙΗ' αι. (διαστ. 0,89Χ0,555 μ.)²².

3) Γραία Πύλη με το Βημόθυρο: στην συρόμενη πόρτα ζωγραφίζεται ο Ιησούς Χριστός με την επιγραφή:

1) ΑΦΙΕΡΩΜΑ

2) ΑΔΕΛΦΟΝ Ι. ΘΕΟΧΑΡΗ

3) έτος 1923

4) Ιησούς Χριστός (εικόνα διαφορετικής τέχνης από τις λοιπές του τέμπλου).

5) Ιωάννης ο Πρόδρομος.

Συν. στη σελ. 10

ΑΚΕΡΑΙΟΙ ΑΝΘΡΩΠΟΙ

ΚΑΛΙΟΠΗ ΚΡΑΝΙΩΤΗ - ΤΣΟΛΑ (1909-1994)

Γράφει ο ΙΩΑΝΝΗΣ Γ. ΘΕΟΧΑΡΗΣ

Ο σωματικός πόνος, ιδιαίτερα ο ψυχικός, σε όλες του τις μορφές, είναι αποδεκτός, διότι δεν μπορούμε να κάνουμε διαφορετικά. Το συναίσθημα και η λογική στο θάνατο προσφιλών μας είναι γεγονότα, δεν είναι έννοιες. Με την πραγματικότητα συμβιβάζομαστε.

Το συναίσθημα της λύπης στην εκδήμια των ανθρώπων μας είναι έντονη ψυχική κατάσταση, ψυχική εμπειρία, εντύπωση που χαράζει το δίαβη της στη συνείδηση ανεξίτηλα. Ο άνθρωπος ως εσωτερική μοναδική ιδιαιτερότητα και ως κοινωνική μονάδα έλκεται άλλοτε από το συναίσθημα και άλλοτε από τη λογική, περισσότερο από το πρώτο.

Η λογική, η δομή της ορθής σκέψης, έχει τις δικές της παραμέτρους στους τρόπους επικοινωνίας με τον εαυτό μας και τον γύρω μας κόσμο. Έτσι στα δρώμενα της ζωής το εκκρεμές της ψυχής και του πνεύματος αιωρείται από το συναίσθημα στη λογική, στις υγιείς περιπτώσεις.

Συνυπνίζουμε να λέμε ότι η λογική είναι το κυρίαρχο στοιχείο της ζωής. Παρά ταύτα το συναίσθημα κατέχει αυτή τη θέση. Αυτό μαρτυρεί η συμπεριφορά μας. Έτσι το εκκρεμές της ζωής κρέμεται από τη λογική, αλλά κινείται στη συναισθηματικό χώρο.

Το σκληρό γεγονός του θανάτου είναι έντονη συναισθηματική εμπειρία. Η κοινή ανθρωπινή μοίρα, το μοιραίο τέλος, ο αιώνιος ύπνος, το αγόριστο ταξίδι, είναι θέσεις λογικής. Το συναίσθημα, άφατη λύπη του χαρισμού του ανθρώπου μας μας φέρνει χαλασμό που ο χρόνος θα απαλύνει.

Στις 18 Σεπτεμβρίου 1994 έφυγε για πάντα από κοντά μας η Καλλιόπη Κρανιώτη - Τσόλα, θυγατέρα του Δημητρίου Κρανιώτη και της Αναστασίας το γένος Παράσκη. Γεννήθηκε στο αρχοντοχώρι της Πίνδου Καλαρύτες το 1909. Είχε άλλα τρία αδέρφια που έχουν φύγει απ' τη ζωή: α) Αικατερίνη Αρ. Νέσση, β) Κων/νο Δ. Κρανιώτη γ) Αλέξαν-

δρο Δ. Κρανιώτη.

Η Καλλιόπη Κρανιώτη παντρεύτηκε το 1945 τον Ευάγγελο Αποστόλου Τσόλα, ξυλουργό. Ο σύζυγός της ήταν εργατικός, άριστος τεχνίτης, έντιμος και υποδειγματικός άνθρωπος με δικαιολογημένη ξεχωριστή εκτίμηση από την κοινωνία του χωριού και των Ιωαννίνων. Με αυτόν έφερε στον κόσμο έξι (6) παιδιά. Τα τέσσερα πρώτα με δύο συνεπικές διδόμες κυήσεις (πρώτη γέννα δύο κορίτσια, τα οποία πέθαναν μικρά, δεύτερη γέννα ένα κορίτσι και ένα αγόρι. Απ' αυτά το αγόρι ο Κωνσταντίνος ζει). Στη συνέχεια έφερε στον κόσμο άλλα δύο αγόρια τον Απόστολο και τον Ιωάννη.

Τα τρία εν ζωή παιδιά της Τέτα - Καλλιόπης είναι προκομμένα παντρεμένα και συνεχίζουν την λαμπρή οικογενειακή τους παράδοση. Ο Κωνσταντίνος είναι πτυχιούχος Παιδαγωγικής Ακαδημίας - Τραπεζικός. Ο Απόστολος και ο Ιωάννης είναι ξυλουργοί. Ακολουθούν με μεράκι το επάγγελμα του πατέρα τους που τιμούν με την εντιμότητα, εργατικότητα και την ειλικρίνεια τους.

Η Καλλιόπη Κρανιώτη - Τσόλα που πρόσφατα έφυγε για το μακρινό ταξίδι, είχε πει πολλά μικρά ποτήρια από το χάρο, ιδιαίτερα από το θάνατο του αδελφού της Κωνσταντίνου, φοιτητή της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών, που δεν ξέχασε ποτέ! Μέχρι την τελευταία ημέρα της ζωής της όταν τον έφερνε στη μνήμη της τα μάτια της γέμιζαν δάκρυα. Σπάνια αδερφική αγάπη!

Η θεία Καλλιόπη ήταν ένας απάνιος άνθρωπος, υποδειγματική μητέρα, διαμάντι αρετών: τίμια, αξιοπρεπής, σεμνή, ολιγόλογη, χριστιανή με ενεργό συμμετοχή στη λατρευτική ζωή της εκκλησίας μας και αρωγός στην ανάγνωση των συνανθρώπων μας. Ο χαρακτήρας των παιδιών της οφείλει πολλά σ' αυτή τη σεβάσμια μητέρα. Τους νουθετούσε για το καλό, την αρετή, αλλά κυρίως ήταν η ίδια το ζωντανό παράδειγμα των διαχρονικών αξιών. Εδώ βρίσκεται η αλήθεια, η ψυχική ομορφιά και λεβεντιά

ΕΥΛΑΒΙΚΗ ΜΝΗΜΗ

ΛΙΤΣΑ Ν. ΚΑΤΣΙΚΗ - ΜΠΕΛΕΒΕΝΤΗ

του Θεόδωρου Μπαργιάννη

Την 13/9/94, στην ακμή της ηλικίας της και της πνευματικής προσφοράς, η συγγραφέας μας νηπιαγωγός και εκλεκτό μέλος της Γιαννιώτικης κοινωνίας Λίτσα Κατσίκη - Μπελεβέντη, άφησε την τελευταία της πνοή.

Εδωσε την τελευταία της μάχη με την επάρατη αρρώστια και την έχασε με τον μόνο τρόπο που γνώριζε σε όλη της τη ζωή: με παλληκαριά και αξιοπρέπεια.

Πέρασμα ζωής γεμάτο ανθρωπιά. Πρόσχαρη, καλωσύνη, πλήρης από διάθεση για ζωή και προκοπή.

Σπούδασε στην Παιδαγωγική Ακαδημία Ιωαννίνων την επισημότητα που την γέμιζε ολοκληρωτικά, την επιστήμη που σου δίνει τα εφόδια να πλάθεις την ευαίσθητη και αγνή ψυχή των μικρών παιδιών, έγινε Νηπιαγωγός.

Υπηρέτησε σε πολλά σχολεία του νομού Ιωαννίνων και τα τελευταία της 15 χρόνια σε νηπιαγωγεία της πόλης μας.

Στο λειτουργήμα της πέρα από την άρτια επιστημονική της κατάρτιση, πέρα από την τυπική δασκάλα, λειτουργήσε και με την ανθρωπινή διάσταση, ως μάνα, ως αδερφή, ως φίλη. Πληθώρα οι ζωοδότρες στιγμές της με σεβασμό και ευαισθησία στις τρυφερές ψυχές των λιλιπούτιων μαθητών της.

Η ανταμοιβή της τα ανεκτίμη-

τα ανεπιτήδευτα παιδικά χαμόγελα, το γλυκύτατο χάδι τους η προκομένη πνευματική και κοινωνική τους ανέλιξη.

Στη μακρά θητεία του θεάρεστου λειτουργήματός της δημιούργησε μόνο πολλούς φίλους και απολάμβανε την εκτίμηση των συναδέλφων της, των συγγραφέων της και του κοινωνικού της περιγύρου.

Παντρεύτηκε τον συγγραφέα συνάδελφό της δάσκαλο Γιώργο Μπελεβέντη και απόκτησαν τον γιο τους Δημήτρη, φοιτητή σήμε-ρα.

Αναγνώριζε ανυπόκριτα και χωρίς επιφυλάξεις τις αρετές και τα προτερήματα των φίλων και συναδέλφων της.

Σεμνή πατριώτισσα, μετριοφρον χαράκτηρας, πνευματικός άνθρωπος με ανιδιοτέλεια.

Ο νόστος της γενέθλιας γης συχνά την παρομοίωσε να έρχεται τα καλοκαίρια στους Καλαρύτες.

Στο Γιαννιώτικο μακάριο χόμα που σκεπάζει το σώμα της ας φυτρώσουν άνθη τιμής και ευγνωμοσύνης των ζώντων οικείων, φίλων, συγγραφέων, συναδέλφων και μαθητών της.

Στη μνήμη μας και στην καρδιά μας η θύμισή της θα καίει ολόφλογο καντήλι, με άκαιρο το φυτίλι και άσωτο το λάδι.

της Καλλιόπης Κρανιώτη - Τσόλα.

Στις ημέρες μας έχουν καθεί πολλά και κοντά σ' αυτά η σαφήνεια. Έχουμε φτάσει δυστυχώς σε σημείο φοβερής σύγχυσης και αδυνατούμε να γίνουμε σαφείς, ότι γιατί υστερούμε εκπαιδευτικά, χωρίς να αποκλείεται και αυτό, διότι ζούμε στη ρευστότητα και τα βλέπουμε όλα μέσα από το πρίσμα της θολούρας. Έτσι συχνά η αλήθεια των απλών και έντιμων και των αξιοπρεπών ανθρώπων φαίνεται αλλοιωμένη, ενώ στην πραγματικότητα είναι αστείρι.

Τις χαρές της ζωής τις τραγουδάει η τέτα - Καλλιόπη. Τραγουδούσε πολύ ωραία, γεγονός που χαίριζαν το σπίτι της και γνώριζαν οι καλοί της γείτονες. Τη λάτρε του σπιτιού, την ανατροφή των παιδιών της, τις ποικίλες δουλειές του σπιτιού της, τις απάληνε με το νοσηματισμένο πάντοτε τραγουδί της. Αγαπημένο της τραγούδι: «Διαμάντι δακτυλίδι... Ομορφος πανάριος, σεμνός κόσμος!»

Την αλησμόνητη μητέρα της τη θεία Μάρτα, η Καλλιόπη περιποιήθηκε μια ζωή, αλλά ιδιαί-

τερα στα νεφάρια της με αγάπη και σεβασμό επί έξι χρόνια που ήταν κατόικη. Η μαρτυρία που παραθέτουμε είναι έγκυρη και σχεδόν απίστευτη στον καιρό μας. Αυτή ερμηνεύει μία άλλη όψη της ψυχικής της αρχοντίας.

Η Καλλιόπη Κρανιώτη - Τσόλα ήταν ένας σπάνιος ψυχικά καλλιεργημένος άνθρωπος μεγάλης οικογένειας του χωριού μας. Άνθρωπος με πραγματική ταυτότητα χαρακτήρα, με ψυχική χριστιανική σεμνότητα με ηθική συγκρότηση, με θυσίες για την οικογένεια, πραγματικά ακεραίας άνθρωπος. Εδώ βρίσκεται η δύναμη του καθένα από τα κατά πόσο θα αγωνιστεί ο ίδιος, με τα δικά του μέσα και την πίστη στο Θεό να αποδοσδήποτε και να απελευθερωθεί από τις κακιές του κόσμου.

Τάφηκε στη γενέθλια γη, σύμφωνα με τη θέλησή της, στον οικογενειακό τάφο των Κρανιωταίων.

Αυτές οι ελάχιστες γραμμές, ας είναι λίγα κλωνία βασιλάκου στον τάφο της από τα περήφανα βουνά της Πίνδου μας.

ΙΩΑΝΝΗΣ Γ. ΘΕΟΧΑΡΗΣ

ΛΑΔΙ
ΣΤΟ
ΛΥΧΝΑΡΙ

Οι πρόσφατοι κρίκοι της αλυσίδας αγάπης και τα καινούργια φτερά για το Σύνδεσμό μας και την εφημερίδα μας είναι:

ΓΙΑ ΤΟ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ

- Δέκα χιλιάδες (10.000 δρχ.) ο συγχωριανός μας κ. Ιωάννης Μπακαγιάννης που διαμένει στα Γιάννενα, στη μνήμη της μητέρας του Μαρίας.
- Πέντε χιλιάδες, (5.000 δρχ.) η συγχωριανή μας κ. Αγλαΐα Φασούλα που διαμένει στα Γιάννενα, στη μνήμη του συζύγου της Ιωάννη Φασούλα.

ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ «Κ.Ν.»

- Δέκα χιλιάδες (10.000 δρχ.) η συγχωριανή μας κ. Γεωργία Χωριανοπούλου που διαμένει στην Αθήνα, στη μνήμη των Κων/νου και Αγλαΐας Ζούλγαρη.
- Είκοσι πέντε (25 δολάρια USA) ο συγχωριανός μας κ. Γεώργιος Νέσσης που διαμένει στη Ρώμη.
- Πέντε χιλιάδες (5.000 δρχ.) ο συγχωριανός μας κ. Ορέστης Μπελλάλης που διαμένει στην Αθήνα.
- Πέντε χιλιάδες (5.000 δρχ.) ο συγχωριανός μας κ. Σπύρος Μπελλάλης που διαμένει στη Λάρισα.
- Πέντε χιλιάδες (5.000 δρχ.) ο συγχωριανός μας κ. Αθανάσιος Σπήλιος που διαμένει στη Λάρισα.
- Πέντε χιλιάδες (5.000 δρχ.) ο συγχωριανός μας κ. Ελευθέριος Σόγιας που διαμένει στα Τρίκαλα.

ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΓΙΑ ΤΡΙΑΔΑ

Για την αναστάλωση του Πολιτιστικού και Θρησκευτικού Μνημείου της Αγ. Τριάδας Καλαρρυτών:

- Πέντε χιλιάδες (5.000 δρχ.) η οικογένεια του συγχωριανού μας κ. Νικολάου Β. Τσόλα που διαμένει στον Τύρναβο, στη μνήμη της θείας των Καλλιόπης Ε. Τσόλα.

Το «Κ.Ν.» και ο Σύνδεσμός μας ευχαριστούν θερμά όλους.

ΕΚ ΤΟΥ ΠΛΗΘΙΟΝ

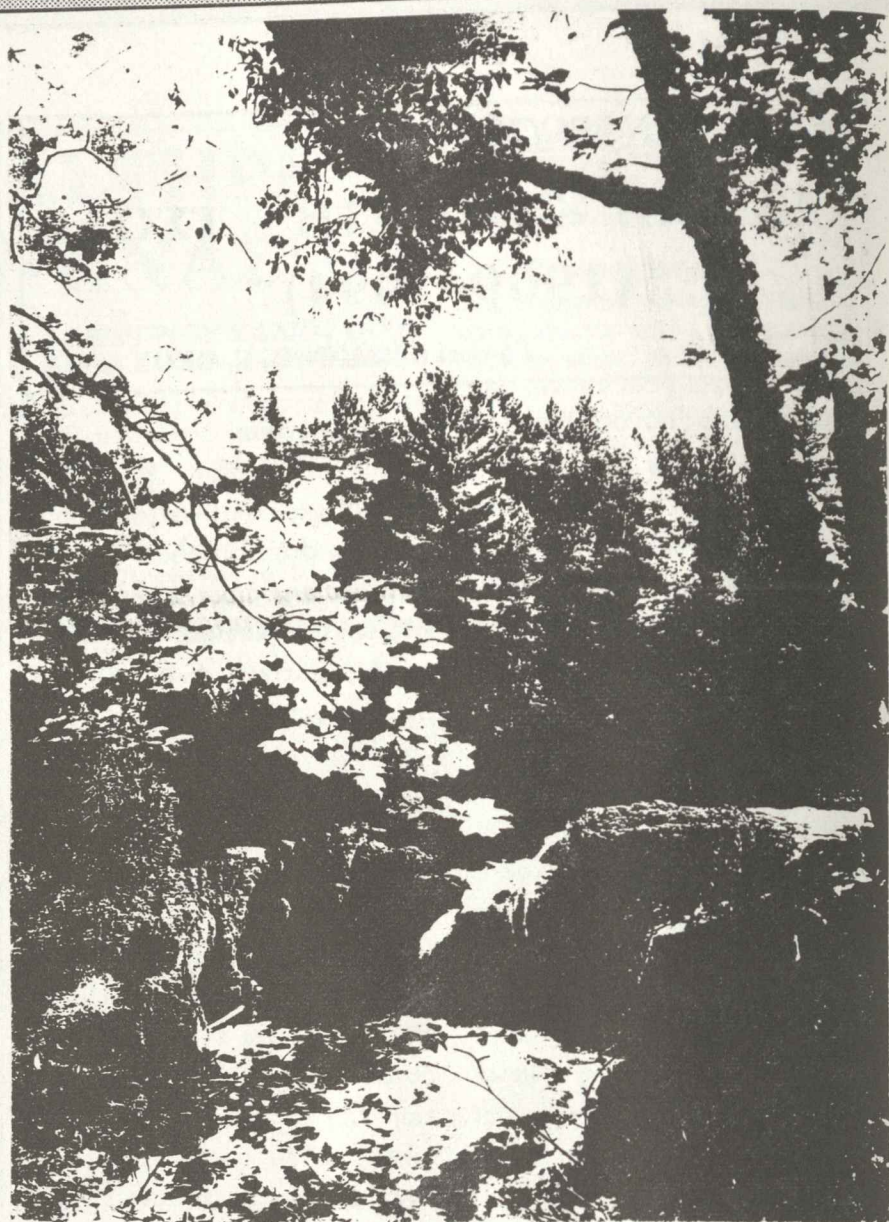
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Συν. από τη σελ. 1

Η αβασάνιστη απάντηση παραμένει πρόχειρη: Το κράτος, η πολιτεία. Πράγματι αυτό μπορεί, αλλά υπάρχει μέγιστο πρόβλημα: Οι αρμόδιοι κρατικοί υπάλληλοι δεν μας ακούνε, δεν θέλουν να μας ακούσουν. Επόμενο είναι ότι αδυνατούν να μας καταλάβουν.

Μια άλλη απάντηση για την οικονομική ανάπτυξη των Καλαρρυτών είναι η ιδιωτική πρωτοβουλία. Υπάρχουν αρκετοί χωριανοί μας, επιτυχημένοι επιχειρηματίες που θα μπορούσαν να βοηθήσουν. Ένας, έστω ένας, μπορούσε να αναπτύξει μια οικονομική μονάδα στο χωριό που θα απασχολούσε μόνιμα 10 (δέκα) εργαζόμενους στο ξεκίνημα. Αυτό πάει να πει δέκα οικογένειες. Με τον καιρό παράλληλες δραστηριότητες θα έκαναν πράξη την οικονομική ανάπτυξη. Εδώ βρίσκεται η μαγιά, οι ζυμομύκητες για την οικονομική ανάπτυξη του χωριού.

ΤΟ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

ΤΟ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙ ΤΗΣ ΚΗΠΙΝΑΣ

Συν. από τη σελ. 8

- 1) Χρ. Ιω(άννου) Ιερέος
- 2) του σαγιαδεινού
- 3) απλ^ε

Ο Πρόδρομος κατ' ενόπιον και κρατεί πινάκιο με την κεφαλή του (διαστ. 0,90X0,56 μ.)²⁴

Όσον αφορά τις τοικογραφίες «... καταλαμβάνει... το τεταρτοσφαίριον της αφίδος, η Θεοτόκος ενθρόνος, εις τον τύπον της Πλατυτέρας, μεταξύ δύο σεβιζόντων αγγέλων, την κόγχην της προθέσεως ο Επιταφιος θρήνος. Τον ημικύλινδρον της κεντρικής αφίδος κοσμούν συλλειτουργούντες ιεράρχαι και, υπαράνω αυτών, άγιοι εντός μεταλλίων»²⁵.

Η πρώτη (κάτω) ζώνη των τοικογραφιών περιλαμβάνει στολίδια.

1. Η Περιγραφή στηρίζεται σε δύο επισκέψεις μου στις 25-7-1984 και 12-7-1989. Ευχαριστώ θερμότατα τον εφημέριο της Κηπίνας (χωριό) π. Λάμπρο Αρλέτο καθώς και εκείνον των Χριστών π. Κωνσταντίνο Μήτσιο, για την ολοπρόθυμη εξυπηρέτηση.

2. Καλούςιου, β, 3-10-1989.

3. Είναι αφιερωμένο στον Ευαγγελισμό της Θεοτόκου και ανήκει στο χωριό των Ιωαννίνων Μασούλι και όχι στους Καλαρρυτές, όπως φαίνεται να ομιλούν ορισμένοι από άγνοια ή σύγχυση.

4. ΦΕΚ 75 Α/27-3-1931, σελ. 529

5. Αραβαντινού Παν., 143 - Αραβαντινού Σπ., 446.

6. Καμαρούλια - Παπακώστα.

7. Καμαρούλια, 32 - Κρουτάλλη - Λαμπριόδη, β, 39 - Οικονόμου, α

8. Καμαρούλια, 32.

9. Ευαγγελίδου - Καμαρούλια, 32 - Οικονόμου, β, 16.

10. Λαμπριόδη, α.

11. Καλούςιου, β, Πρωϊνός Λόγος, 3-10-1989.

12. Ο Ληκ, 214, αναφέρει κήπους κάτω από το Μοναστήρι, στην πλαγιά του λόφου προς το ποτάμι.

13. Καλούςιου, α, Η Ερευνα, Πρωϊνά Νέα 5-10-1984. Οι Μασουκιώτες το λειτουργούν συνήθως και μια ημέρα του Δεκαπενταύγουστου.

14. 144.

15. 103, 354.

16. 185.

17. Ο Ναός για λόγους εδαφικής χωρητικότητας είναι στραμμένος προς Βορρά, αλλά στην περιγραφή του (καθώς και σ' εκείνη των κελιών) ελαμβάνουμε το Ιερό προς Ανατολάς.

18. Ένα που μέτρησα είναι ύψους 0,51^{1/2} μ. x 0,31^{1/2} μ. πλάτους.

19. 468.

20. Βοκοτόπουλου, 468.

21. 1737.

22. Βοκοτόπουλου, 469.

23. 1735- την επιγραφή αυτή αναφέρει και ο Βοκοτόπουλος, 469.

24. Βοκοτόπουλου, 469.

25. Βοκοτόπουλου, 468.

Η συνέχεια στο επόμενο φύλλο